

GEJRFUGLEN

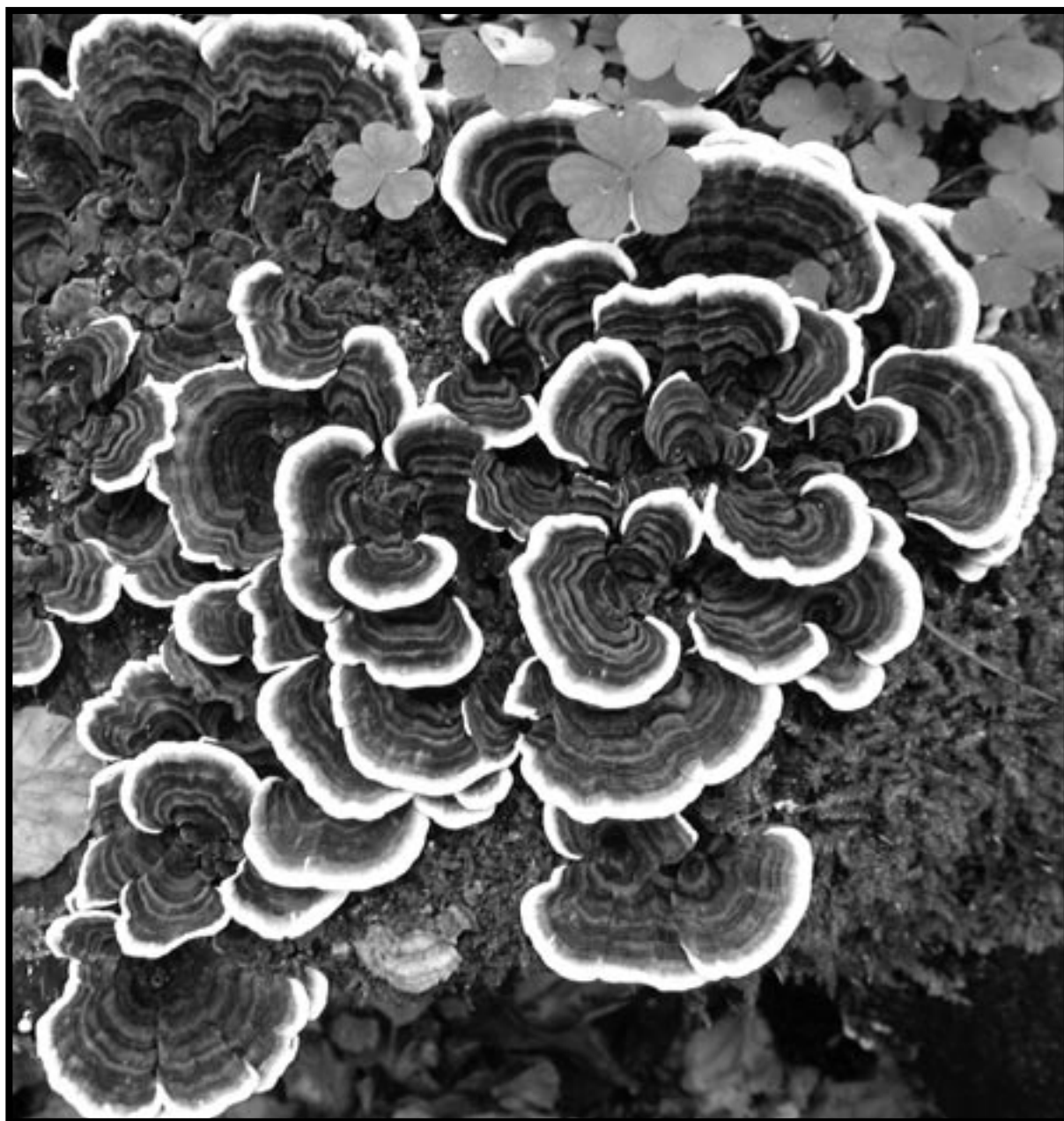
Østjysk Biologisk Forening

---

37. ÅRGANG.

NR. 3

OKTOBER 2001

ISSN 0900 - 4114

Østjysk Biologisk Forening

er en forening for aktive naturinteresserede med det formål at udbrede kendskab til naturen samt at skabe kontakt mellem disse naturinteresserede.

Dette sker ved at arrangere foredragsaftener og ved tilrettelæggelse af ekskursioner og lokalitetsundersøgelser samt ved udgivelse af tidsskriftet GEJRFUGLEN.

Oplysninger om foreningen kan fås ved henvendelse til:

Østjysk Biologisk Forening
Postbox 169,
8100 Århus C

Indmeldelse i ØBF sker ved at indbetale kr. 100.- (eller kr. 125.- for familiekontingent) på foreningens giro nr. 7 14 83 13. Medlemmer modtager automatisk GEJRFUGLEN, der normalt udkommer 4 gange om året.

Ældre årgange (før 1991) sælges for kr. 50.- Løssalg efter aftale. Ved køb af flere numre opnås prisreduktion. Enkelte årgange og enkelte numre er udsolgte.

Gejrfuglen:

Materiale til bladet (artikler, mindre meddelelser, opfordringer til indsamlinger, tegninger, fotos m. v.) sendes til foreningen på ovenstående adresse eller til redaktøren.

Manuskripter bedes skrevet på maskine eller computer. Indsendte disketter vil blive tilbageendt efter brug hvis det ønskes. Illustrationsmateriale kan leveres som tegninger, papirbilleder eller dias. Tabeller og grafer foretrækkes leveret på diskette. Kontakt evt. Chr. Lange for at høre nærmere detaljer om formater og lignende.

Annoncepriser:

*1/2 side: kr. 60.- 1/1 side: kr. 120.-
Kontakt bestyrelsen vedr. annoncer.*

Opsætning og layout:

Christian Lange (ansv. redaktør)

ISSN 0900 - 4114

Pris for dette nummer: kr. 35.00

Indhold

NIM SKOV Botaniske lokaliteter på Horsenseggen II	1
Naturglimt	17
De Grønne Sider	21
DANSK PATTEDYRATLAS - har brug for din hjælp.	24
Karbol-Champignon - en rigtig bysvamp . . .	26
Opfordring	33
Fotokonkurrencen 2001	34
Program 2001:3	37

Tegninger og grafik:

Brian Zobbe: s. 21, 23, 25

Jens Gregersen: s. 33

Fotografier:

Alle fotografier af Bent Vestergaard Petersen.

Forside:

Broget Læderporesvamp. Foto: Chr. Lange.

ØBF "på nettet":

<http://www.gejrfuglen.dk>

E-mail:

gejrfuglen@e-box.dk

NIM SKOV

Botaniske lokaliteter på Horsenseggen II

Bent Vestergaard Petersen

INDLEDNING

For 10 år siden skrev jeg en artikel i Gejrfuglen om floraen langs naturstien mellem Sundet og Husodde ved Horsens. Som undertitel kaldte jeg optimistisk artiklen ”Botaniske lokaliteter på Horsens-egnen I”, så nu synes jeg det er på tide at skrive nummer II !

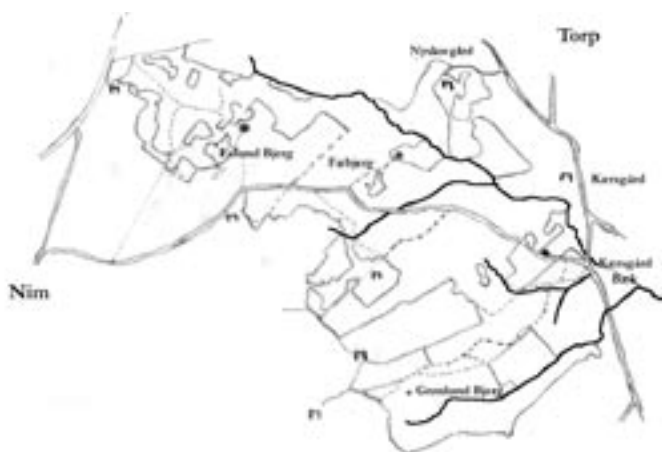
Jeg har valgt at skrive om Nim Skov. Dels er skoven ret ukendt og dels rummer den store botaniske værdier. Det var Erik Hammer, der i 1989 først gjorde mig opmærksom på skovens kvaliteter (tak for det !), og siden har jeg besøgt Nim Skov et stort antal gange. Undervejs har jeg indsamlet ældre oplysninger om skoven og modtaget floralister og andre oplysninger om skoven fra Peter Wind, Lars Skipper og Tove Yde. Alle takkes hermed.

PÅ SKOVTUR

Min første tur til Nim Skov foregik sidst i maj 1989. I litteraturen havde jeg set, at der var Vår-Fladbælg i Nim Skov, og det var i første række denne art, jeg gerne ville se, da den på dette tidspunkt var ny for mig. Og den var nem at finde ! Hvor jeg parkerede i vejkanthen trådte jeg lige ud i en tæt bestand i fuld flor. På denne tur noterede jeg i øvrigt arter som Alm. Guldælde, Blå Anemone, Fladkravet Kodriver, Alm. Lungeurt, Fruebær, Rederod, Hvid Hestehov, Skov-Vikke og Storblomstret Kodriver. Altså arter fra den mest frodige og kalkholdige skovbund og samtidig et vink om, at der kunne findes spændende ting i skoven. Så jeg besluttede hurtigt at starte en undersøgelse af floraen i hele Nim Skov.

TOPOGRAFI

Nim Skov ligger på de nordvendte dalsider ned mod Hansted Ådal nordvest for Horsens. Skoven gennemskæres af et utal af kløfter med større og mindre bække, hvilket kan gøre en tur i skoven temmelig anstrengende. Noget af det spændende ved skoven er de mange og ofte store aske- og ellesumpe med større og mindre vandhuller. Skoven er i det hele taget ekstensivt udnyttet og kun i mindre omfang drænet. Flere steder i kløfterne i skoven kan man næsten ikke færdes, da stormvæltede træer ofte får lov at

Kort over Nim Skov

ligge. Mange steder har Nim Skov da også præg af naturskov. Desuden ligger der flere enge midt i skoven, der deværre ikke græsses mere.

Løvskov er dominerende med især Bøg og Stilk-Eg, men pletvist er der mindre og større plantninger af nåletræer og pyntegrønt-kulturer. Avnbøg og Småbladet Lind står spredt over det meste af skoven dog især i kanterne af sumpe og i bækkkløfter. Kristtorn er ligeledes hyppig med endda meget store buske f.eks. nær skovkanten helt mod øst.

Jordbunden er meget varieret med kalkrigt ler til næsten rent sand.

KULTUR

Mange steder i Nim Skov kan man støde på større og mindre stensamlinger eller stenrøser. Stenrøserne kan være jernaldergrave eller blot stenbunker samlet sammen af jernalderbonden for at han kunne dyrke jorden. Enkelte steder ses også spor af dyrkning med indrammede agerfelter. Der

er fundet ca. 120 stenrøser især koncentreret omkring gravhøjene ved Eslund Bjerg.

Størstedelen af Nim Skov ejes af et utal af lodsejere og er et typisk eksempel på en bondeskov. Ved Fredskovsforordningen af 1805 blev den frie græsning i skoven forbudt, og de lokale bønder fik erstatning i form af skovparter, som de kunne opdyrke, anvende til græsning eller bevare som skov. Derfor kan man i dag se åbne parceller midt inde i Nim Skov, f.eks. ved Fæbjerg og syd for Kærsgård.

ADGANGSFORHOLD

Der er ingen parkeringspladser i skoven, så man må stille sin bil i vejkanten. Skoven gennemskæres af en labyrint af større og mindre skovveje og stier, så det er muligt at færdes i det meste af den. Mange af de spændende plantearter vokser for øvrigt helt ud i kanten af landevejen gennem skoven.

ÆLDRE OPLYSNINGER

Den første botaniker, der besøgte Nim Skov,

Fig. 1. Fladkravet Kodriver kan ses enkelte steder i Nim Skov.

var Knud Wiinstedt i starten af 1900-tallet. Han undersøgte hele Horsensegnen i forbindelse med sin deltagelse i den Topografisk Botaniske Undersøgelse (TBU). Knud Wiinstedt noterede bl.a. Skov-Kohvede, Tyttebær og Kattefod - tre arter, der ikke er set siden. Forekomsten af Kattefod tyder på, at Nim Skov den gang rummede åbne, hedeagtige arealer, og i dag er der da også små partier med Hedelyng på den mest sandede bund. Men ellers er partierne med sandbund i dag stort set tilplantet med nåletræer.

I 1966 aflagde den nu afdøde, meget kyndige botaniker Peter Lütken et besøg i skoven. Under gennemgang af hans efterladte meget omfattende herbarium dukkede et ark op med Forskelligblomstret Viol indsamlet i Nim Skov. Fundet blev gjort ½ km vest for Kærsgård, men trods grundig eftersøgning af arten af Peter Wind og undertegnede er det endnu ikke lykkedes at genfinde den. Området vest for Kærsgård ser ellers potentielt ud for Forskelligblomstret Viol, men er meget uoverskueligt, så arten kan muligvis endnu findes.

I 1983 besøgte Palle Gravesen Nim Skov i forbindelse med hans udarbejdelse af oversigten over botaniske lokaliteter fra Vejle Amt. De fleste arter fra hans notater har jeg genfundet, men mangler Sitka-Gran, der jo nok kan findes i nåleplantningerne.

BESKRIVELSE AF VEGETATIONEN

Kalkholdig lerbund

Det, der særlig udmærker Nim Skov, er de store partier med en flora fra kalkholdig lerbund. Typiske arter er Vår-Fladbælg, Druemunke, Fruebær, Blå Anemone, Sanikel, Nikkende Flitteraks og mere spredt Storblomstret Kodriver og Fladkravet Kodriver. Hvor bunden er fugtig indgår desuden tætte bestande af Skavgræs. Denne vegetation er især hyppig i den østlige del syd for landevejen gennem skoven, men kan også træffes mere pletvist andre steder.

Fig. 2. En af de mange bækkløfter i Nim Skov.

Frodig muldbund

Hvor skovbunden er mere muldrig, men stadig kalkholdig træffes den typiske flora fra østjyske skove på frodig muldbund. Her indgår arter som Alm. Guldstjerne, Gul Anemone, Liden Lærkespore, Alm. Lungeurt, Alm. Guldnelde, Skov-Vikke, Lund-Fredløs, Bjerg-Ærenpris, Rederod, Tyndakset Gøgeurt, Alm. Bingelurt, Aks-Rapunsel og desuden Skov-Hullæbe og Skov-Springklap langs skoveje. Skov-Hullæbe er for øvrigt underligt sjælden i Nim Skov og kun set to steder, dels langs landevejen helt mod øst og et enkelt sted langs en skovsti syd for Fæbjerg. Forekomsten her af Alm. Guldnelde er tæt på dens nordgrænse i Jylland. Vegetationstypen kan træffes over det meste af skoven i mosaik med andre, mere kalkfattige typer som den typiske anemone-flora.

Morbund

Morbund er hyppig på skrænterne i bækkløfterne og på den mere sandede bund ved nåleplantningerne. Her ses Håret Frytle, Mangeblomstret Frytle, Bølget Bunke, Læge-Ærenpris, Lyng-Snerre, Tredelt Egebregne, Skovstjerne, Blåbær, Pille-Star og enkelte steder Alm. Engelsød, Hedelyng og Smuk Perikon. Ved Grønlund Bjerg vokser Femradet Ulvefod langs en sti i en nåleplantning og Stor Frytle i en bækkløft.

Sumpe og vandhuller

Sumpe og vandhuller kan ses mange steder i Nim Skov. Typiske arter i sumpene er Alm. Hæg, Eng-Kabbeleje, Solbær, Alm. Mjødurt, Lav Ranunkel, Angelik, Kær-Høgeskæg, Krybende Baldrian, Eng-Kabbeleje, Vorterod og Nyrebladet Ranunkel. I flere af sumpene er der mere interessante arter som Firblad, Fruebær, Engblomme og Forlænget Star. I kanten af en skovsump syd for Fæbjerg vokser Jordbær-Potentil, og i et hasselkrat i en skovsump nord for Fæbjerg er der

små bestande af Ægbladet Fliglæbe og Tyndakset Gøgeurt. I vandhuller er der bl.a. Vandrøllike.

Bækkløfter

De mange kløfter i Nim Skov er særlig interessante. Småbladet Lind er hyppig mange steder og floraen er meget varieret alt efter hældning, jordbund og fugtighedsforhold. Floraen i kløfterne er ofte en blanding af de ovennævnte vegetationstyper. Langs selve vandløbene er Småbladet Milturt hyppig, men også Alm. Milturt forekommer. Af andre arter kan nævnes Vandkarse, Tykbladet Ærenpris, Skavgræs, Hvid Hestehov i en kløft mod øst og enkelte steder er fundet Ramsløg, Spidsbladet Steffensurt og Liden Steffensurt.

Skovenge.

Et par steder midt inde i Nim Skov er der åbne parceller med skovenge eller mere tør, evt. tidligere dyrket bund. Mest interessant er engen og sumpen ca. ½ km vest for

Fig. 3. Stor skovsump med Top-Star.

Kærsgård. I de fugtige partier er der Alm. Mjødurt, Top-Star, Tue-Star, Trævlekrone, Skov-Kogleaks, Dynd-Padderok, Sideskærm, Engblomme og Maj-Gøgeurt (vist nok forsvundet ved tilgroning), og på mere tør bund præg af overdrev med Græsbladet Fladstjerne, Rød Svingel og i skovbrynet Skov-Storkenæb. Skovengen går i den østlige del over i en tidligere græsset, lys ege-lindeskov med bl.a. en stor bestand af Tyndakset Gøgeurt - et af mine favoritsteder i Nim Skov.

BOTANISK VURDERING

Der er ingen tvivl om, at Nim Skov som helhed har en meget høj naturværdi. Den varierede topografi og jordbund resulterer i et stort antal levesteder, og alene af planter er der til nu fundet 246 arter i skoven, heriblandt sjældnere arter som Forskelligblomstret Viol, Skov-Gøgeurt, Glat Hullæbe, Skov-Kohvede, Tue-Star, Nikkende Flitteraks, Vår-Fladbælg

og Jordbær-Potentil.

Der er dog stor forskel på de enkelte parceller. Partierne med nåletræer er oftest for unge eller tætte til at rumme interessante planter, og andre steder er der højstammet, ensformig bøgeskov med en artsfattig undervegetation. Jeg har kun lige påbegyndt en detaljeret registrering af de enkelte parceller, men det er da allerede nu muligt at pege på nogle særligt interessante partier.

I første række må partierne langs bækkløfterne have meget stor værdi. I bækkløfterne og langs Kærsgård Bæk indgår meget Avnbøg og Småbladet Lind, der tyder på, at skoven er meget ekstensivt drevet. Stormvæltede træer får her ofte lov at ligge, og floraen er mange steder artsrig. Omkring Kærsgård Bæk vest for Kærsgård ligger en større skovsump med meget store asketræer og en mosaik af tørre partier omkring stammerne og meget sumpede partier ind

Fig. 4. Parti fra skovsump.

Fig. 5. Stenrøse og væltede stammer i bækkløft.

Fig. 6. Tidligere græsset skoveng.

imellem.

Også skovsumpene og partierne omkring dem må have stor naturværdi. Mange af dem er lysåbne med en artsrig og varieret flora og ikke eller kun svagt grøftede.

Endelig må den sydøstlige del af Nim Skov regnes til de bedste dele. Småbladet Lind og Avnbøg er også pletvist hyppige her. Desuden er der en hyppig forekomst af bl.a. Rederod og Vår-Fladbælg, der også tyder på en ekstensiv drift.

SYSTEMATISK FLORALISTE FRA NIM SKOV

Jeg har ikke gennemgået skoven systematisk, men efterhånden har jeg været de fleste steder eller modtaget oplysninger fra personer, der har været der. Jeg har især besøgt de centrale dele, da floraen her er særlig interessant. Skovkanterne er mindre besøgt eller slet ikke, og der kan da gemme sig noget i de mere perifere dele.

Jeg har forsøgt at give en hyppighed af de enkelte arter i skoven. Hyppigheden er anslået ud fra mine mange floralister

og hukommelsen, og skal tages med noget forbehold.

Alle arter indenfor skovens grænser er medtaget, heriblandt vejkanter og udkastet haveaffald. Arter fra dyrkede arealer inde i skoven og haver omkring de spredte huse er ikke medtaget, hvis de da ikke har spredt sig ind i selve skoven.

Listen følger rækkefølgen og navngivningen i Dansk Feltflora. For enkelte taxa er dog anvendt det danske navn efter taxonlisten udgivet af Atlas Flora Danica.

Alle de nedenstående arter, har jeg - hvis ikke andet er nævnt - selv set i skoven. Enkelte arter har jeg ikke selv set endnu, og disse arter er markeret med en forkortelse efter navnet. Forkortelserne refererer til nedenstående fortegnelse over supplerende kilder.

Der er foreløbig (10/9 2001) fundet 246 arter i skoven.

Jeg har selv besøgt skoven på følgende datoer:

Blå Anemone (*Anemone hepatica*)
Spredt, men pletvist hyppig på den kalkrige ler,
især syd for vejen gennem skoven.

Gul Anemone (*A. ranunculoides*)
Pletvist på dyb muld, især nær skovsumpene.

Hvid Anemone (*A. nemorosa*)
Almindelig overalt.

Nyrebladet Ranunkel (*Ranunculus auricomus*)
Pletvist på dyb muld især nær skovsumpene.

Lav Ranunkel (*R. repens*)
Almindelig i skovsumpe, skovenge og andre
fugtige steder.

Bidende Ranunkel (*R. acris*)
I vejkanter og på tørre skovenge.

Vorterod (*Ficaria verna*)
Almindelig på fugtigere bund i skovsumpe mm.

Liden Lærkespore (*Corydalis intermedia*)
Pletvist på dyb muld, især nær skovsumpene.

Skov-Elm (*Ulmus glabra*)
Hyppig de fleste steder.

Stor Nælde (*Urtica dioeca*)
I kanten af skovsumpe m.fl. steder.
Bemærkelsesværdig sjælden langs vejene.

Bøg (*Fagus sylvatica*)
Det dominerende træ i skoven de fleste steder.

Stilk-Eg (*Quercus robur*)
Hyppig de fleste steder.

Vorte-Birk (*Betula pendula*)
Spredt over det meste af skoven og pletvist
hyppig i lysninger.

Dun-Birk (*B. pubescens*)
I den vestlige del af skoven (TY).

Rød-El (*Alnus glutinosa*)
Hyppig i og ved skovsumpene og på skovenge.

Hassel (*Corylus avellana*)
Hyppig de fleste steder som del af underskoven.

Avnbøg (*Carpinus betulus*)
Spredt over det meste af skoven.

Alm. Hønsetarm (*Cerastium fontanum* ssp. *triviale*
var. *triviale*)
Især på skovvejene.

Opret Hønsetarm (*C. glomeratum*)
Spredt på skovvejene.

Lund-Fladstjerne (*Stellaria nemorum*)
I den vestlige del af skoven (TY).

Alm. Fuglegræs (*S. media*)
Især på skovvejene.

Stor Fladstjerne (*S. holostea*)
Mange steder på lysere bund.

Græsbladet Fladstjerne (*S. graminea*)
På tørre skovenge og langs vejene.

Skovarve (*Moehringia trinervis*)
Pletvist de fleste steder.

Trævlekrone (*Lychnis flos-cuculi*)
På skoveng ½ km vest for Kærsgård og i større
skovsumpe.

Dag-Pragtstjerne (*Silene dioica*)
I lysninger og langs skovveje de fleste steder.

Skov-Skræppe (*Rumex sanguineus*)
Udbredt især langs skovvejene.

Butbladet Skræppe (*R. obtusifolius*)
Pletvist langs skovveje og på tør eng lige syd
for Fæbjerg.

Smuk Perikon (*Hypericum pulchrum*)
Kun set enkelte steder omkring en nåleplantning
300 m øst for Fæbjerg.

Prikbladet Perikon (*H. perforatum*)
Langs sti mod øst (TY).

Kantet Perikon (*H. maculatum*)
Enkelte steder i vejkanter og tørre lysninger.

Småbladet Lind (*Tilia cordata*)
Spredt over det meste af skoven.

Forskelligblomstret Viol (*Viola mirabilis*)
½ km vest for Kærsgård (PL). Grundigt eftersøgt,
men ikke genfundet.

Skov-Viol (*V. reichenbachiana*)
Udbredt de fleste steder.

Krat-Viol (*V. riviniana*)
Udbredt de fleste steder.

Grå-Pil (*Salix cinerea*)
I skovsumpene.

Selje-Pil (*S. caprea*)
Pletvist spredt over skoven.

Bævreasp (*Populus tremula*)
Pletvist spredt over skoven.

Vandkarse (*Cardamine amara*)
I skovsumpe og bækkkløfter.

Engkarse (*C. pratensis ssp. pratensis*)
På skoveng ½ km vest for Kærsgård.

Skov-Springklap (*C. flexuosa*)
Ved Kærsgård Bæk nær Kærsgård (PW).

Løgekarse (*Alliaria petiolata*)
Kun enkelte set centralt i skoven langs skovvej
nær Fæbjerg.

Hedelyng (*Calluna vulgaris*)
På lys morbundsskrænt helt mod øst og lidt på
sandet bund mod vest syd for Fæbjerg.

Blåbær (*Vaccinium myrtillus*)
På vejskrænter og morbundsskrænter flere
steder.

Tyttebær (*V. vitis-idaea*) (KW)
Eftersøgt uden held på de lysere, sandede
morbundsskrænter.

Storblomstret Kodriver (*Primula vulgaris*)
Spredt i skoven især syd for vejen gennem den.

Fladkravet Kodriver (*P. elatior*)
Kun set enkelte steder: helt mod øst syd for vejen
og syd for Fæbjerg.

Vandrøllike (*Hottonia palustris*)
Skovsump vest for Fæbjerg.

Pengebladet Fredløs (*Lysimachia nummularia*)
Skovsumpe vest og nord for Fæbjerg.

Lund-Fredløs (*L. nemorum*)
Spredt, men pletvist hyppig de fleste steder i
skoven.

Alm. Fredløs (*L. vulgaris*)
I skovsumpe.

Skovstjerne (*Trientalis europaea*)
Kun set på morbund helt mod øst.

Stikkelsbær (*Ribes uva-crispa*)
Set enkelte steder.

Ribs (*R. rubrum*)
Ved ruin nær Fæbjerg - forvildet.

Solbær (*R. nigrum*)
I skovsumpe og bækkkløfter.

Alm. Milturt (*Chrysplenium alternifolium*)
I skovsumpe og bækkkløfter.

Småbladet Milturt (*C. oppositifolium*)
I skovsumpe og bækløfter, den hyppigste art.

Alm. Mjødurt (*Filipendula ulmaria*)
Dominerende i skovsumpe og på skoveng ½ km vest for Fæbjerg.

Fruebær (*Rubus saxatilis*)
Hyppig på det kalkrige ler især syd for vejen.

Hindbær (*R. idaeus*)
Spredt over det meste af skoven.

Brombær (*R. fruticosus*)
Bunddækkende flere steder i lysninger.
Korbær (*R. caesius*)
Spredt over det meste af skoven.

Feber-Nellikerod (*Geum urbanum*)
Udbredt de fleste steder.

Eng-Nellikerod (*G. rivale*)
Hyppig på skovenge, i skovsumpe og andre fugtige steder.

Jordbær-Potentil (*Potentilla sterilis*)
I kant af skovsump syd for Fæbjerg og i kant af nåleplantning mod øst med ca. 30 planter hvert sted.

Tormentil (*P. erecta*)
Kun set på morbundsskrænt helt mod øst.

Skov-Jordbær (*Fragaria vesca*)
Enkelte steder i lysninger og langs veje.

Spidslappet Løvefod (*Alchemilla acutiloba*) (KW)

Alm. Røn (*Sorbus aucuparia*)
Spredt over det meste af skoven.

Skov-Æble (*Malus sylvestris*)
I skovbryn i vestlige del (TY).

Alm. Hvidtjørn (*Crataegus laevigata*)
Spredt over det meste af skoven, især i lysninger og skovbryn.

Slåen (*Prunus spinosa*)
I lysning på tør, sandet bund syd for Fæbjerg.

Fugle-Kirsebær (*P. avium*)
I skovbryn i vestlige del (TY).

Alm. Hæg (*P. padus*)
Hyppig ved skovsumpene.

Mangebladet Lupin (*Lupinus polyphyllus*)
Kun set lidt i vejkant nær Fæbjerg.

Hvid-Kløver (*Trifolium repens*)
Pletvist langs vejene.
Bugtet Kløver (*T. medium*)
Set enkelte steder langs vejene.

Gærde-Vikke (*Vicia sepium*)
Spredt over det meste af skoven.

Skov-Vikke (*V. sylvatica*)
I lysninger, langs skovveje, pletvist især i den østlige del af af skoven.

Krat-Fladbælg (*Lathyrus montanus*)
Flere steder på skrænter mm.

Vår-Fladbælg (*L. vernus*)
Hyppig på det kalkrige ler især syd for vejen.

Gederams (*Chamaenerion angustifolium*)
Hyppig i lysninger, langs skovveje mm. især ved nåleplantningerne.

Glat Dueurt (*Epilobium montanum*)
Spredt over det meste af skoven.

Lådden Dueurt (*E. hirsutum*)
Ved skovdamme, skovsumpe mv.

Dunet Dueurt (*E. parviflorum*)
Skovsumpe og skovenge.

Liden Steffensurt (*Circaea alpina*)
Ved Kærsgård Bæk nær Kærsgård (PW).

Dunet Steffensurt (*C. lutetiana*)
Udbredt på frodig muldbund de fleste steder.

Spidsbladet Steffensurt (*C. intermedia*)
I bækkløft helt mod øst.

Benved (*Euonymus europaeus*)
Især i og ved skovsumpe.

Kristtorn (*Ilex aquifolium*)
Spredt i skoven. Også meget store eksemplarer f.eks. helt i øst i skovbrynet.

Alm. Bingelurt (*Mercurialis perennis*)
Pletvist dominerende på den bedre muld over det meste af skoven.

Tørst (*Frangula alnus*)
Pletvist ved skovsumpene.

Ahorn (*Acer pseudoplatanus*)
Udbredt over det meste af skoven.

Spids-Løn (*A. platanoides*)
Spredt over det meste af skoven.

Skovsyre (*Oxalis acetosella*)
På morbundsskrænter, træstubbe, vejskrænter mm.

Liden Storkenæb (*Geranium pusillum*)
På tør skoveng syd for Fæbjerg.

Stinkende Storkenæb (*G. robertianum*)
Langs skovveje, ved skovsumpe mm. mange steder.

Skov-Storkenæb (*G. sylvaticum*)
Tørre del af skoveng ½ km vest for Kærsgård.

Spring-Balsamin (*Impatiens noli-tangere*)
Udbredt de fleste steder især langs vejene.

Vedbend (*Hedera helix*)
Udbredt de fleste steder.

Sanikel (*Sanicula europaea*)
Ret hyppig på det kalkrige ler især syd for vejen gennem skoven.

Hulsvøb (*Chaerophyllum temulentum*)
Pletvist i lysninger, langs veje mm.
Bemærkelsesværdig sjældnen i skoven.

Vild Kørvel (*Anthriscus sylvestris*)
Langs veje, i lysninger og på skovenge.

Sideskærm (*Berula erecta*)
I grøfter på skoveng ½ vest for Kærsgård.

Angelik (*Angelica sylvestris*)
I skovsumpe og skovenge.

Alm. Bjørneklo (*Heracleum sphondylium*)
Pletvist i lysninger og langs veje.

Vild Gulerod (*Daucus carota*)
Langs en pyntegrøntplantning mod vest (TY).

Liden Singrøn (*Vinca minor*)
Ved ruin på åbent areal ved Fæbjerg.

Bittersød Natskygge (*Solanum dulcamara*)
Ved skovdamme og i skovsumpe.

Bukkeblad (*Menyanthes trifoliata*)
Skovdam syd for Fæbjerg.

Alm. Lungeurt (*Pulmonaria officinalis*)
Spredt i skovbunden især på dyb, frodig muldbund.

Skov-Forglemmigej (*Myosotis sylvatica*) (PW)
Ved Kærsgård Bæk nær Kærsgård - forvildet ?

Krybende Læbeløs (*Ajuga reptans*)
Ved væld, langs bække og i skovsumpe.

Alm. Skjolddrager (*Scutellaria galericulata*)
Pletvist ved skovsumpe.

Korsknap (*Glechoma hederacea*)
Langs sti mod øst (TY).

Alm. Brunelle (*Prunella vulgaris*)

Langs fugtige veje mv.

Alm. Guldnælde (*Lamium galeobdolon* ssp. *galeobdolon*)

Hyppig og dominerende de fleste steder på den muldrige bund.

Skov-Galtetand (*Stachys sylvatica*)

Udbredt de fleste steder.

Vand-Mynte (*Mentha aquatica*)

Skoveng ½ km vest for Kærsgård.

Lancet-Vejbred (*Plantago lanceolata*)

På skovveje.

Glat Vejbred (*P. major*)

På skovveje.

Ask (*Fraxinus excelsior*)

Hyppig ved skovsumpe, væld og bækkløfter.

Meget store træer gror bl.a. i skovsump ½ km vest for Kærsgård.

Knoldet Brunrod (*Scrophularia nodosa*)

Spredt over det meste af skoven.

Alm. Fingerbøl (*Digitalis purpurea*)

Kun set langs skovvej gennem nåleplantning lige syd for Fæbjerg.

Tykbladet Ærenpris (*Veronica beccabunga*)

Langs bækkene og ved skovdam syd for Fæbjerg.

Læge-Ærenpris (*V. officinalis*)

På morbund i bækkløfter, langs skovveje mm.

Tveskægget Ærenpris (*V. chamaedrys*)

Udbredt i lysninger og langs veje.

Bjerg-Ærenpris (*V. montana*)

Især hyppig langs lerede skovveje de fleste steder.

Skov-Kohvede (*Melampyrum sylvaticum*) (KW)

Eftersøgt på potentielle voksesteder, men ikke genfundet.

Nælde-Klokke (*Campanula trachelium*)

Pletvist på tør bund enkelte steder i skoven f.eks. ved Grønlund Bjerg.

Aks-Rapunsel (*Phyteuma spicatum*)

Udbredt over det meste.

Burre-Snerre (*Galium aparine*)

I vejkanter mm.

Skovmærke (*G. odoratum*)

Udbredt de fleste steder.

Lyng-Snerre (*G. saxatile*)

Kun set et enkelt sted omkring en nåleplantning 300 m øst for Fæbjerg.

Alm. Hyld (*Sambucus nigra*)

Spredt i det meste af skoven.

Drue-Hyld (*S. racemosa*)

Spredt i det meste af skoven, især ved nåleplantningerne.

Kvalkved (*Viburnum opulus*)

Spredt i lysninger og hyppigst i og ved skovsumpe.

Alm. Gedeblad (*Lonicera periclymenum*)

Spredt over det meste af skoven.

Desmerurt (*Adoxa moschatellina*)

Pletvist spredt over skoven.

Krybende Baldrian (*Valeriana officinalis* ssp. *repens*)

Skoveng ½ km vest for Kærsgård, ved skovdamme og i skovsumpe.

Tvebo Baldrian (*V. dioica*)

På skoveng (EH). Muligvis forsvundet ved tilgroning.

Grå-Bynke (*Artemisia vulgaris*)

Langs vejen gennem skoven.

Hvid Okseøj (Leucanthemum vulgare)

Spredt i vejkanter og på tør skoveng ved Fæbjerg.

Skive-Kamille (*Chamomilla suaveolens*)

På skovveje enkelte steder.

Tusindfryd (*Bellis perennis*)

I den vestlige del af skoven (TY).

Hvid Hestehov (*Petasites albus*)

Dominerende i bækkløfter helt i øst.

Følfod (*Tussilago farfara*)

Typisk på oprodet, leret bund langs vejene.

Skov-Brandbæger (*Senecio sylvaticus*)

Enkelte steder ved nåleplantninger.

Alm. Gyldenris (*Solidago virgaurea*)

Enkelte steder på morbundsskrænter.

Sump-Evighedsblomst (*Gnaphalium uliginosum*)

På fugtige, lerede skovveje.

Kattefod (*Antennaria dioica*) (KW)

Eftersøgt uden held på potentielle voksesteder.

Skov-Burre (*Arctium nemorosum*)

Spredt over det meste.

Kål-Tidsel (*Cirsium oleraceum*)

I skovsump nord for Grønlund Bjerg.

Ager-Tidsel (*C. arvense*)

Spredt langs vejene og på tør skoveng ved Fæbjerg.

Kær-Tidsel (*C. palustre*)

I skovsumpe, bækkløfter og på skovenge.

Skov-Høgeurt (*Hieracium murorum*)

Spredt over det meste af skoven på lettere morbund.

Alm. Kongepen (*Hypochoeris radicata*)

På skovveje især ved nåleplantningerne på mere sandet bund.

Skov-Salat (*Lactuca muralis*)

Spredt over det meste af skoven.

Haremad (*Lapsana communis*)

Spredt over det meste af skoven, især langs skovveje.

Kær-Høgeskæg (*Crepis paludosa*)

I skovsumpene.

Mælkebøtte (*Taraxacum* sp.)

Især langs vejene, i lysninger mm.

Tudse-Siv (*Juncus bufonis*)

På lerede, fugtige skovveje.

Lyse-Siv (*J. effusus*)

Hyppig på afdrevne arealer, ved skovsumpe, på skoveng mm. de fleste steder.

Håret Frytle (*Luzula pilosa*)

Udbredt på morbund de fleste steder.

Mark-Frytle (*L. campestris*)

Spredt på lyse, tørre skrænter mm.

Mangeblomstret Frytle (*L. multiflora* ssp. *multiflora*)

På morbundsskrænter spredt i skoven.

Stor Frytle (*L. sylvatica*)

I bækkløften ved Grønlund Bjerg (LS).

Skov-Kogleaks (*Scirpus sylvaticus*)

Skoveng ½ km vest for Kærsgård

Mellembudt Star (*Carex polyphylla*)

Spredt i skoven især langs vejene.

Top-Star (*C. paniculata*)

Meget store tuer på skoveng ½ km vest for Kærsgård.

Akselblomstret Star (*C. remota*)
Langs fugtige, lerede skovveje, i bækløfter og skovsumpe.

Grå Star (*C. canescens*)
Et enkelt sted ved kant af skovsump syd for Fæbjerg.

Forlænget Star (*C. elongata*)
Flere steder i skovsumpene og ved skovdamme.

Alm. Star (*C. nigra*)
På skoveng ½ km vest for Kærsgård.

Tue-Star (*C. caespitosa*)
På skoveng ½ km vest for Kærsgård.

Stiv Star (*C. elata*)
Ved kant af skovsump syd for Fæbjerg og på skoveng ½ km vest for Kærsgård.

Bleg Star (*C. pallescens*)
Flere steder ved nåleplantninger omkring Fæbjerg.

Knippe-Star (*C. pseudocyperus*)
Enkelte ved dam i central del. Usikker bestemmelse på vegetative dele.

Skov-Star (*C. sylvatica*)
Hyppig de fleste steder.

Kær-Star (*C. acutiformis*) (PW)
Ved Kærsgård Bæk nær Kærsgård.

Pille-Star (*C. pilulifera*)
På morbundsskrænter flere steder.

Rød Svingel (*Festuca rubra*)
Tørre del af skoveng ½ km vest for Kærsgård.

Kæmpe-Svingel (*F. gigantea*)
Udbredt over det meste af skoven, især langs skovveje.

Eng-Rapgræs (*Poa pratensis* ssp. *pratensis*)
Langs veje, tørre skovenge mv.

Lund-Rapgræs (*P. nemoralis*)
På vindudsatte steder over det meste af skoven.

Alm. Rapgræs (*P. trivialis*)
Udbredt over det meste.

Enårig Rapgræs (*P. annua*)
På skovveje.

Alm. Hundegræs (*Dactylis glomerata*)
Langs skovveje.

Skov-Hundegræs (*D. polygama*)
Udbredt over det meste.

Enblomstret Flitteraks (*Melica uniflora*)
Almindelig og dominerende på vindudsatte steder.

Nikkende Flitteraks (*M. nutans*)
Spredt flere steder på det kalkrige ler især syd for vejen.

Manna-Sødgræs (*Glyceria fluitans*)
Ved skovdamme.

Sildig Skov-Hejre (*Bromus ramosus*)
Kun set helt mod øst.

Hunde-Kvik (*Roegneria canina*)
Ved Kærsgård Bæk nær Kærsgård (PW).

Alm. Kvik (*Elytrigia repens*)
Langs skovvejene.

Skovbyg (*Hordelymus europaeus*)
Spredt flere steder i det meste af skoven.

Draphavre (*Arrhenatherum elatius*)
Enkelte steder i lysninger langs veje.

Mose-Bunke (*Deschampsia caespitosa*)
Alm. på skovenge, ved skovsumpe og væld.

Bølget Bunke (*D. flexuosa*)
På morbundsskrænter især ved nåleplantningerne.

Fløjlgræs (*Holcus lanatus*)
På tør eng lige syd for Fæbjerg.

Krybende Hestegræs (*H. mollis*)
På tørre, lyse partier i skoven.

Alm. Hvene (*Agrostis tenuis*)
På tør skoveng lige syd for Fæbjerg.
Eng-Rørhvene (*Calamagrostis canescens*)
Ved Kærsgård Bæk nær Kærsgård (PW).

Eng-Rævehale (*Phleum pratense*)
Ved Kærsgård Bæk nær Kærsgård (PW).

Rørgræs (*Phalaris arundinacea*)
I skovsumpe.

Miliegræs (*Milium effusum*)
Spredt de fleste steder.

Rams-Løg (*Allium ursinum*)
Kun set enkelte steder i bækkløfterne mod sydøst.

Alm. Guldstjerne (*Gagea lutea*)
Kun set enkelte steder, bl.a. omkring Fæbjerg.

Skilla-art (*Scilla/Hyacinthoides* sp.)
Ved Kærsgård bæk 300 m vest for Kærsgård.
Haveaffald.

Majblomst (*Majanthemum bifolium*)
På morbund og vejskrænter de fleste steder.

Stor-Konval (*Polygonatum multiflorum*)
Spredt over det meste af skoven.

Liljekonval (*Convallaria majalis*)
Mange steder på lettere morbund.

Firblad (*Paris quadrifolia*)
E enkelte steder i kanten af skovsumpe, f.eks. syd for Nyskovgård.

Vintergæk (*Galanthus nivalis*)
Ved Kærsgård bæk 300 m vest for Kærsgård.
Haveaffald.

Gul Iris (*Iris pseudacorus*)
Ved skovdam syd for Fæbjerg.

Krokus-art (*Crocus* sp.)
Ved Kærsgård bæk 300 m vest for Kærsgård.
Haveaffald.

Glat Hullæbe (*Epipactis confusa*)
E enkelte vegetative planter et enkelt sted i skoven (EH).

Skov-Hullæbe (*Epipactis helleborine*)
Underlig sjælden. Kun set 25 langs skovvej i den vestlige del sydvest for Fæbjerg og få langs landevejen helt mod øst.

Ægbladet Fliglæbe (*Listera ovata*)
E enkelte individer i kant af skovsump nord for Fæbjerg.

Rederod (*Neottia nidus-avis*)
Den mest udbredte orkide i skoven. Er set mange steder med enkelte eksemplarer spredt i den østlige del især syd for vejen gennem skoven. Det højeste antal blomstrende individer talt på en tur er 11.

Tyndakset Gøgeurt (*Orchis mascula*)
Ca. 60 planter i tidligere græsset skov i kant af skoveng ½ km vest for Kærsgård og desuden ca. 10 planter i kant af skovsump nord for Fæbjerg.

Skov-Gøgeurt (*Dactylorhiza maculata* ssp. *fuchsii*)
E enkelte vegetative individer et enkelt sted i skoven (EH).

Maj-Gøgeurt (*D. majalis* ssp. *majalis*)
E enkelte på skoveng (EH). Nu muligvis forsvundet ved tilgroning.

KOMMENTARER TIL FLORALISTEN

Mangel på enårige arter

Under udarbejdelsen af floralisten ud fra mine mange notater har jeg stødt på nogle underlige mangler på arter. Arter som Bleg Pileurt, Fersken-Pileurt og Hanekro-arter har jeg ikke set - de er ellers normalt hyppige i skove især ved rydninger. Desuden synes enårige ukrudtsarter som Hyrdetaske, Læge-Jordrøg, Roset-Springklap mm. helt at mangle, men de kan jo være overset. Manglen på enårige arter generelt tyder på en ret lav grad af forstyrrelse af skovbunden og stemmer da også fint overens med skovens ekstensive udnyttelse.

Mulige oversete arter

I starten af feltsæsonen udarbejde jeg en liste over arter, der skulle eftersøges, da de måtte være i Nim Skov. En del af dem blev fundet i løbet af 2001, men så almindelige arter som Skvalderkål og Mirabel er endnu ikke set i Nim Skov ! For øvrigt blev Korsknapp og en enkelt plante af Løgkarse først fundet i 2001.

Mulige sjældnere arter

En række arter har jeg særlig eftersøgt, men ikke fundet endnu. I første række er der som nævnt Forskelligblomstret Viol. Artens voksested ved Ørnereden i Moesgård-skovene minder meget om forholdene mange steder i Nim Skov, og de fleste følgearter er til stede eller endda hyppige i Nim Skov som Vår-Fladbælg, Druemunke, Fruebær, Blå Anemone, Skov-Vikke, Sanikel, Hvid Hestehov og Storblomstret Kodriver. Finger-Star vokser også ved Ørnereden og kan måske dukke op i Nim Skov.

Skov-Svingel og Krans-Konval vokser flere steder i de nærliggende skovområder, f.eks. Kollerup Skov og Nederskov, så hvorfor skulle de ikke kunne findes i Nim Skov ?

Desuden synes forholdene i Nim Skov at være velegnede for Skov-Gøgelilje og Hylster-Guldstjerne.

EFTERSKRIFT

Nim Skov er ikke færdigbehandlet med denne artikel. Jeg har påbegyndt en kortlægning og beskrivelse af alle skovsumpene og påtænker en kortlægning af partierne med præg af naturskov. En række plantearter vil jeg blive ved med at eftersøge, i første række Forskelligblomstret Viol. Det kunne desuden være særdeles interessant at få registreret fuglene, svampene og evt. udvalgte insektgrupper i Nim Skov - jeg kan da lige nævne, at sort stork ynglede i Nim Skov i 1905 ! Så til slut en opfordring til læserne: tag på skovtur i Nim Skov, og ser i noget spændende, så kontakt mig.

LITTERATUR

Dansk Feltflora. 1. oplag, 1981. Red. af K. Hansen. Gyldendal.

Gravesen, Palle (1986): Foreløbig oversigt over botaniske lokaliteter. 5. Vejle Amt.

Holm, Eigil (2000): Horsenseggen - Atlas - Natur - Miljø - Historie - Erhverv.

Horsens Folkeblad, artikel den 4. august 2001: Overvejer fredning - Skov- og Naturstyrelsen er opmærksomme på stenrøserne i Nim Skov.

Petersen, Bent Vestergaard (1990): Sundet-Husodde (Botaniske lokaliteter på Horsenseggen I). Gejrfuglen Vol. 4, s. 150-160.

Wiinstedt, Knud (1915): Horsensegnens Flora, Botanisk Tidsskrift bd. 4, s. 89-160.

Ærenlund Pedersen, H. og Løjtnant, B (1992): Praktisk anvendelse af naturskovs-indikatorer - vist med karplanterne som eksempel. Gejrfuglen 1992, nr. 4, s.132-144.

Naturglimt

Bent Vestergaard Petersen

VEJRET

Foråret 2001 var kølig med kun få dage op til 10 grader. Forårsfloret blev noget forsinket og bøgen sprang først ud i den første uge i maj, hvor temperaturen da også sneg sig op på omkring de 20 grader, men med kolde nætter. Også juni blev ret kølig og først inde i juli blev det rigtig sommer med en uges hedebløge og temperaturer op til 30 grader. Den varme sommer fortsatte gennem juli og august med temperaturer i perioder over 25 grader afvekslende med køligere dage med regn.

BOTANIK

Pilledrager i nygravede vandhuller

I et vandhul anlagt i 1992 blev det i sommers opdaget, at bunden ikke, som man måske kunne forvente, var dækket af trådalger, men derimod af en græsplæne af Pilledrager (rødlistet V) ! Lokaliteten ligger syd for Ring ved Brædstrup. Det må vel dreje sig om en spontan forekomst.

For øvrigt trives Pilledrager stadig på sit andet østjyske voksested, der også er et nygravet vandhul i den sydlige del af Bjerlev Hede.

Månerude-år ?

Kamillebladet Månerude (rødlistet E) er i sommers sensationelt opdaget i en meget stor bestand ved Billund. Arten er meget ustabil i sin forekomst og kan pludselig dukke op på en

velegnet lokalitet for efter få år at forsvinde igen. For tiden kendes den kun fra enkelte lokaliteter i Danmark.

Alm. Månerude (gullistet) er fundet med 2 individer ved Grætttrup nær Nørre Snede. Også nær Nr. Snede øst for Ulvemose Top ved indkørsel til hedeareal sammenhørende med Harrild Hede er den fundet med 20 eksemplarer voksende i midterrabat på græs-dækket markvej i lav græsvegetation. Desuden er Alm. Månerude fundet i mængder på Randbøl Hede, bl.a. sammen med Spæd Mælkeurt.

Også Ensian-år ?

Bredbægret Ensian (rødlistet V) står ekstremt talrigt, måske op til et par tusinde, på Tågelund-overdrevet nær Egtved, så den må siges at have et godt år her. Skuffende er Bredbægret Ensian i skrivende stund i år endnu ikke set på det nyopdagede voksested på overdrevet ved Bjergskov nær Åbenrå. Men glædeligt er der et nyfund på Randbøl Hede, hvor arten er set med enkelte eksemplarer.

Tyndakset Star på nye lokaliteter

Tyndakset star (rødlistet R) er atter i år opdaget på en række nye lokaliteter i Vejle Amt. I Stenderup Sønderskov ved Kolding står den i hundredevis langs veje og grøfter i de kystnære dele. Nyt fund er også gjort i Stenderup Midtskov, hvor ca. 100 tuer fandtes ved grøfter langs veje i den sydlige

del. I Stenderup Nørreskov blev Tyndakset Star fundet flere steder i mindre bestande ved grøfter langs vejene i den sydøstlige del. Arten blev i 1999 for første gang fundet i skoven, men helt mod nord og kun med få tuer.

Tyndakset Star er desuden fundet med få tuer på skovvej ved Eskebjerg nær Røde Mølle i Hedensted Kommune, i tætte bestande på ialt ca. 12 m² i askevæld på nordsiden af Polsterbæk 350 meter vest for Grejsdalens kirke og endelig er den genfundet i Trelde Østerskov langs en grøft nær kystskrænten.

Nye fund af Strudsvinge

Strudsvinge (rødlistet R) er fundet med 13 rosetter med fertile blade i askeskov på østsiden af Højen Bæk ca. 500 m syd for Gl. Koldingvej ved Stokbro ved Vejle. Forekomsten må betragtes som spontan, selv om det i nogle tilfælde kan være vanskeligt at afgøre det.

Et fund af Strudsvinge i en stor bestand med mere end 110 rosetter i en urørt sumpskov ud mod Engelsholm Sø, øst for Sødovervej 4 på søens nordvestside drejer sig om en naturaliseret bestand. Planterne stammer nemlig fra tidligere udlæst kirkegårdsaffald fra Nørup Kirke på skræntfoden ned mod søen.

Ulvefods-planter

Otteradet Ulvefod (rødlistet R) blev glædeligt fundet sidste år i Lerbæk Skov ved Vejle. Der var ellers frygt for, at den var uddød i Vejle Amt. Det er nu heller ikke en art, der just springer i øjnene, og det var da også en stor overraskelse at opdage et enkelt individ med 6 sporehusbærende skud i en sidedal til Saltbæk-kløften ved Munkebjerg i en velkendt bevoksning af Bjerg-Mangeløv (rødlistet V). Otteradet Ulvefod er ifølge TBU-arkivet sidst set og samlet fra Munkebjerg-området i 1865. For øvrigt står Bjerg-Mangeløv tæt sammen med Tyndakset Star i en sumpet og ufremkommelig slugt i nærheden.

Der foreligger kun få nyere fund af Femradet Ulvefod fra Vejle Amt i litteraturen. I 2001 er den fundet i en bevoksning dækkende ca. 15 m² mellem gran og birk i Højgård Skov ved Vejle 400 m NNV for Højgård og desuden i Nim Skov vest for Horsens.

Purpur-Gøgeurt ved Nørrestrand

Purpur-Gøgeurt (rødlistet R) blev opdaget på De Vilde Blomsters Dag på en eng på vestsiden af Lindskov Knude ved Nørrestrand ved Horsens. De ca. 10 individer blev nydt og fotograferet af ca. 60 deltagere på turen. Den er sidst set her i 1970'erne, men forsvandt ved tilgroning af engen sammen med flere andre sjældnere planter. Den har siden været grundigt eftersøgt, men uden held indtil i år. Den er formentlig indvandret for nylig på det tidligere fåregræssede areal og ser ud til at trives fint nu da græsningen er mere ekstensivt og foretages af kreaturer. Sammen med Purpur-Gøgeurt vokser ca. 100 individer af Maj-Gøgeurt, der også er i spredning på engen.

Uldhåret Ranunkel

Østjyden Uldhåret Ranunkel er fundet i Stenderup Sønderskov og Stenderup Midtskov som hyppig langs veje og i lysninger i store dele af skovene. Lokalteterne er begge kendte. Desuden er den dukket op i Stenderup Nørreskov som hyppig langs vejene, men kun set i den sydøstligste del omkring Fensbjerg. Arten er ikke tidligere meldt fra skoven, og der er måske tale om en ny spredning.

Fra Vejle Amt er Uldhåret Ranunkel kun kendt fra Stagsrode Skov og Agersbøl Skov og ellers fra en del lokaliteter ved Kolding Fjord. Men bortset fra fundene i Stenderupskovene og et fund fra Kolding Skov i 2000 er alle af ældre dato. Er der nogen, der har set den ?

Nye fund af Jordbær-Potentil

I Nim Skov blev ca. 30 planter af Jordbær-Potentil fundet i kanten af skovsump syd for Fæbjerg. Den er tidligere fundet i den østligste del af skoven og kan nok findes andre steder. I Barrit Sønderkov fandtes ca. 30 planter langs en skovvej NØ for Store Teglværksplads, og desuden vokser den talrigt på de nordvendte skrænter ned mod Slotssøen ved Koldinghus i Kolding. Arten er nu blevet set på 9 lokaliteter i Vejle Amt indenfor de sidste 5 år. Den er givet noget overset, da den ligner en jordbær utroligt meget og vokser de samme steder som Skov-Jordbær. Den blomstrer dog ca. 1 måned tidligere, men adskilles nemmest fra jordbær, når den er med frugt. Jordbær-Potentil har nemlig små nødder i stedet for røde bær.

Nogle spredte fund

På en lokalitet ved Skadbjerg nær Egtved blev der i sommers fundet Mose-Troldurt (gullistet) mindst 100 planter, Vibefedt (gullistet), Bakke-Gøgelilje enkelte i knop, Maj-Gøgeurt >100 og Plettet Gøgeurt >100.

Vibefedt er desuden fundet i et mose- og engområde på nordsiden af Bølling Bæk også nær Egtved. Her blev der blot set en enkelt plante, der er kraftigt truet af tilgroning.

Ved Jennum ved Vejle er der set et enkelt individ af Opret Kobjælde. Det kan måske dreje sig om en udplantet plante.

Klatrende Lærkespore findes stadig nye steder. I sommers blev den fundet i en lille bestand i en nåleplantning ved en markvej øst for Bindeballevej på Høgsbjerg Hede syd for Bindeballe Sø nær Egtved.

Ansvarsarten Fjer-Knopurt vokser stadig ved Pøt Mølle nær Hammel.

Kæmpe-Rapgræs (rødlistet V) bliver ved at dukke op i Grejsdalen. I år blev en enkelt plante set ved en grøft i et askevæld ved stien mellem Brandbjerg Højskole og Hørup Station.

Trekløft-Stenbræk optræder nu hyppigere på sekundære voksesteder som jernbaneter-ræn mv. Nu er den også set på sandede

brakmarker, således i tusinder på en mark ved Gl. Rye.

INSEKTER OG ANDRE LEDDYR

En hun af Blå Oliebille (rødlistet V) er set ved Ulbæk i Hedensted Kommune først i maj.

SVAMPE

På grund af den varme, men fugtige sommer og eftersommer tegner svampesæsonen til at blive rigtig god. Der er allerede gjort et væld af spændende fund, men her vil kun bringes et par udvalgte.

Pilfinger (*Hypocreopsis lichenoides*) (gullistet) er fundet på et nyt voksested, længst mod syd ved bredden af Skærsø ved Egtved. Svampen vokser på en gammel pil mellem stien og Skærsø på finger-, hånd- og armtykke pilegrene sammen med Tobaksbrun Ruslædersvamp (*Hymenochaete tabacina*). 10 frugtleger blev set.

Marielund ved Kolding bliver med at give nye spændende arter. Højstokket Snyltekeølle (*Cordyceps capitata*) (rødlistet V) er i år fundet øst for søen under bøg på sin værts-svamp, Vortet Hjortetrøffel.

FISK

2 eksemplarer af Bæklampret er fanget i Højen Bæk ved Stokbro syd for Vejle under elektrofiskeri. 15 individer af arten er desuden set gydende på stryg i Seest Mølleå ved Holbergsvej nær Kolding. Stryget er for øvrigt udlagt af skoleelever.

PADDER OG KRYBDYR

Yngleaktiviteten for Springfrø på Endelave var i år Lynger med 2507 ægklumper, Øvre med 558 ægklumper og Flasken blot 4 ægklumper

5 kvækkende hanner af Løgfrø blev hørt for første gang i et vandhul ved Hundshoved nær Nr. Snede gravet i 1998 af Vejle Amt. Ved Bregnbjerg nær Tørring er set fire hanner

og én hun i et vandhul og senere på foråret ægsnore. Desuden er kvækkende Løgfrøhanner konstateret i to vandhuller oprenset i 2000 ved Rørbæk og Hammer.

Om natten sidst i maj mellem klokken 23.30 og 00.30 blev mængder af kvækkende Løvfører hørt ved Stenderup Nørreskov ved Kolding. Løvfører yngler ved flere vandhuller lige vest for skoven mellem Skarre og Thygesminde.

Det er velkendt, at Strandtudse kan træffes ynglende i grusgrave. I Remmerslund Grusgrav ved Hedensted blev den hørt i foråret og desuden blev ca. 100 Strandtudsehanner set i grusgrav ved Honum nær Horsens, flere par var i parring og flere ægsnore blev observeret. Endelig er 9 Strandtudsehanner og en hun set i en strandsø på den sydlige del af Hjarnø.

En ung hun af Hugorm på ca. 20 cm er set på en grusvej ca. 200 m øst for Fåresø syd for Mossø.

Også ved Fåresø blev set en meget stor Snog på over 1 m ved et markhegn. Desuden er set en stor Snog på godt 1 m på dæmningen ved Eltang Vigs udløb i Kolding Fjord.

FUGLE

Engsnarren er atter i år hørt mange steder, f.eks. mindst 2 ved Kolding Å og 4 i Solkær Enge nær Kolding. Det øgede antal observationer giver håb om, at den måske kan genindvandre som fast ynglefugl til Danmark. Fremgangen for ensnarren i Vesteuropa skyldes formentlig en øget ungeproduktion på de tidligere dyrkede steppeområder i Rusland og Ukraine. Dyrkningen af de store kornarealer ophørte delvist ved kommunismens fald og arealerne er nu i tilgroning med en rig urteflora.

Et af de få steder hvor Mosehornugle er set i Vejle amt er Solkær Enge nær Kolding, men det har været vinterobs. En enkelt blev imidlertid set jagende den 27/6 sent om aftenen. Arten yngler i Danmark kun fåtalligt og ubestændigt på vestjyske klitheder/lavninger, så yngel kan nok udelukkes, men at den

skulle oversomme i et område som Solkær Enge kan vel ikke helt udelukkes.

Rovterne er set ved Nørrestrand ved Horsens, og Horsens Sydhavn gav to interessante arter, nemlig Kærløber og Sorthovedet Måge.

På Djursland er der set en adult og to unge Sorte Storke.

Vadefuglen Triel er set på Anholt for første gang i Århus Amt.

To par Røde Glenter, der yngede vest for Århus forlod begge deres reder. Det ene par formentligt på grund af mår, der tog æggene, det andet par sikkert på grund dræning af skovbund (vældskrænt med tyndakset gøgeurt) lige ved siden af glentereden.

PATTEDYR

En halvstor unge af Skovmår er fundet død på en skovsti i Tågelundgård Plantage

En enkelt Birkemus er set 2 gange i Jelling Skov ved bredden af en lille bæk den 10/8. kl. 21.30. Denne rødliste-art, der betragtes som Danmarks sjældneste pattedyr, er tidligere fundet flere steder i Jelling Skov, men det er nogle år siden man så den sidst, så flere zoologer troede, at den var uddød på denne lokalitet. Den lille, ret tillidsfulde mus kan kendes på den sorte rygstribe og den lange hale.

Vil man vide noget mere om hvad der er gjort af spændende iagttagelser i Østjylland, kan det anbefales at besøge Vejle Amt på http://www.vejleamt.dk/web/naturogmiljoe.nsf/Url/Nyt_om og Morten DD's hjemmesider <http://www.atalanta.dk>. Svampefundene er fra Myconews: myco@vip.cybercity.dk. Dette Naturglimt har gjort flittigt brug af disse.

En netversion af floradelen fra de sidste års Naturglimt kan ses på <http://home1.inet.tele.dk/biobent/florhodk.htm> suppleret med flere iagttagelser, fotos mm.

De Grønne Sider

Søren Højager

RINGnyt

Ringmærkning har bl.a. via TV fået et lidt blakket ry. Det er blevet udlagt som en hobby for emsige ornitologer, hvis mål mere er personlig prestige end videnskabelig arbejde og med de vilde fugle som den absolutte taber. Resultaterne ophobes blot til ingen verdens nytte i støvede arkiver. Et nyt blad – RINGnyt – skal nu forsøge at ændre dette image.

Bladet, der udgives af Zoologisk Museum, har til hensigt at øge kendskabet til den danske fuglefauna med fokus på fugleringmærkning og de mange resultater, den afstedkommer. I løbet af de næste par år udgives 4 numre af bladet, der udarbejdes en folder, fremstilles en vandreudstilling samt afholdes en række offentlige ringmærkningsarrangementer rundt om i hele landet.

Nyhederne fra Ringmærkningscentralen vil blive sendt gratis til personer, der har leveret oplysninger til Zoologisk Museum om genfund af ringmærkede fugle inden for de seneste godt to år. Nyhederne vil desuden blive tilbudt alle nye personer, der i kampagnens forløb finder og indsender fund af museets metalringe samt til grønne foreninger m.fl.

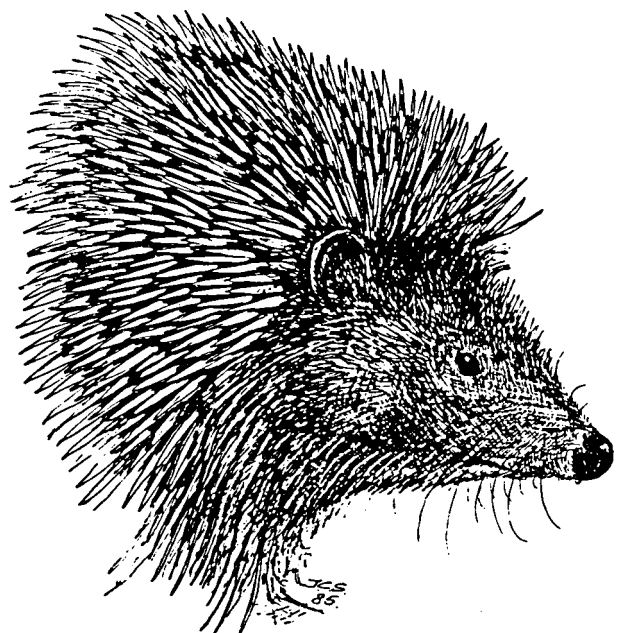
I første nummer af bladet er der bl.a. artikler om Fugle-Mortensen, Duehøgens natur, Københavns Grågæs og en interessant genmelding af Havørn. - Bladet kan ses på Sølyst.

Egern, Mink og mår

I disse år kortlægges den danske pattedyrfauna (se GEJRFUGLEN 37.årg. nr. 1 s. 19). Nordjyllands Amt har tyvstartet lidt, idet de har spurgt borgerne, om de har set Egern, Mink eller mår i undersøgelsesperioden 1998-1999. Resultatet af undersøgelsen er publiceret i en lille rapport.

441 nordjyder og gæster har reageret på opfordringen til at indsende iagttagelser, og det har resulteret i over 800 observerede dyr nemlig 391 Egern, 328 Mink og 178 mårer.

Undersøgelsen er så dækkende, at det er muligt at give et billede af arternes udbredelse i Nordjylland. Egernet har efter nedgangen i 1980'erne igen bredt sig til alle egne i

Nordjylland, Minken træffes overalt, både i naturen og ved bebyggelse, og mange har også måttet sande, at måren er kommet for at blive – på deres loft. Af de 178 iagttagelser af mårer, vedrører de 7 Skovmår, 4 syd for Limfjorden og 3 nord for Limfjorden, hvor arten kun med sikkerhed er registreret én gang tidligere.

Vadehavet som Verdensarvområde

Regeringerne i Danmark, Tyskland og Holland vil på den næste trilaterale Vadehavskonference i Esbjerg i oktober 2001 tage stilling til, om der skal udarbejdes en nominering (en ansøgning) om at få hovedparten af det fredede vadehavsområde optaget på UNESCO's såkaldte Verdensarvliste som et naturområde.

Grand Canyon i USA og Great Barrier Reef i Australien, pyramiderne i Egypten og Taj Mahal i Indien har det til fælles, at de alle er optaget på Verdensarvlisten. Det samme gælder også med Roskilde Domkirke, Kronborg samt højene, runestenene og kirken i Jelling. Kun en håndfuld naturområder i Europa er optaget på listen, og ingen af dem er lige så enestående, seværdige, store og berømte som Vadehavet. - Der er 690 områder, flest kulturminder, på Verdensarvlisten.

For at blive optaget på Verdensarvlisten skal naturområder og kulturminder være af enestående, universel værdi. Det skal dokumenteres, at de er noget helt for sig selv, hvis lige ikke findes noget andet sted i verden, og at de vil blive bevaret for eftertiden.

Umiddelbart skulle man mene, at der ikke er noget at betænke sig på; selvfølgelig skal der ansøges om denne globale anerkendelse til Vadehavet. Men så let kommer det næppe til at gå til oktober. Flere lokale kræfter er nemlig stik imod dette initiativ! Mange vestjyder ønsker pr. refleks ingen indblanding fra anden side; det er der talrige eksempler på, tænk bare på protestforeningen "Kyst, Land og Fjord".

Offermosen i Illerup Ådal

Normalt har motorveje og naturoplevelser ikke meget med hinanden at gøre, snarere tværtimod. Men der er undtagelser. Silkeborg Statsskovdistrikt har sammen med bl.a. Søhøjlandets Økomuseum, Moesgaard Museum og Skanderborg Museum lavet et forslag til en mindre vandretur fra motorvejsholdepladsen ved Fuglsang umiddelbart nord for Skanderborg. Turen, der er fint beskrevet i en folder, går ned langs nordsiden af offermosen, så man får mulighed for at se det sted, hvor det største fund af romerske efterladenskaber uden for romerriget er gjort. Samtidig er der udsigt over de vådeste dele af Illerup Ådal, som rummer en ret upåagtet ornitologisk perle. - Så kan man abstrahere fra trafikstøjen fra motorvejen, er der faktisk her skabt en mulighed for lidt fornuftigt indhold i hvilepausen på rastepladsen.

De meget omfattende jernalderfund vil senere kunne ses i en større sammenhæng, når Moesgaard om nogle år får en helt ny museumsbygning.

Brabrand Sø

Århus Amt udgav sidste år en teknisk rapport, som beskriver restaureringen af Brabrand Søes tilstand. Som en opfølgning på denne rapport har amtet netop udsendt en lille pjece henvendt til det brede publikum. Har man fulgt med i sørestaureringen, er der antagelig ikke meget nyt at hente i pjecen, til gengæld er der en hel del gamle informationer, som kan sætte hele projektet i perspektiv. Det gælder bl.a. et kort fra 1700 tallet, et herligt maleri af søen fra 1831 og en beskrivelse i Årslev Markbog fra 1683 med følgende skudsmål:

"Det berettes af alle mænd i Aarslev at Brabrant Siøe nedenfor Aarslev er til liden eller ganske ingen nytte tjenlig formedels den store overflødighed af adskillige "ukrudt" så som tagrør og lignende rundt om den. Ude i søen er der et morads af planter som er svære at fjerne. Hvis man fjerner planterne breder

de sig hurtigt igen. Man kan derfor ikke trække vod efter fisk men kun under tiden fange ål, aborrer og skaller med fiskekroge". Pudsigt nok er det dette skræmmebillede, men i vid udstrækning stræber efter i dag.

Nationalpark i Århus Amt?

Det såkaldte Wilhjelmudvalg har afsluttet arbejdet og publiceret resultaterne i en foreløbig publikation: "En rig natur i et rigt samfund". Ifølge denne anbefaler udvalget, at der etableres 6 såkaldte nationale naturområder som led i regionplanrevisionen 2005. Et af de udvalgte områder er beliggende inden for ØBF's primære interesseområde; det drejer sig om Mols Bjerger – Stubbe Sø og Helgenæs. Det bliver spændende at følge, hvad denne anbefaling vil betyde for den berørte natur.

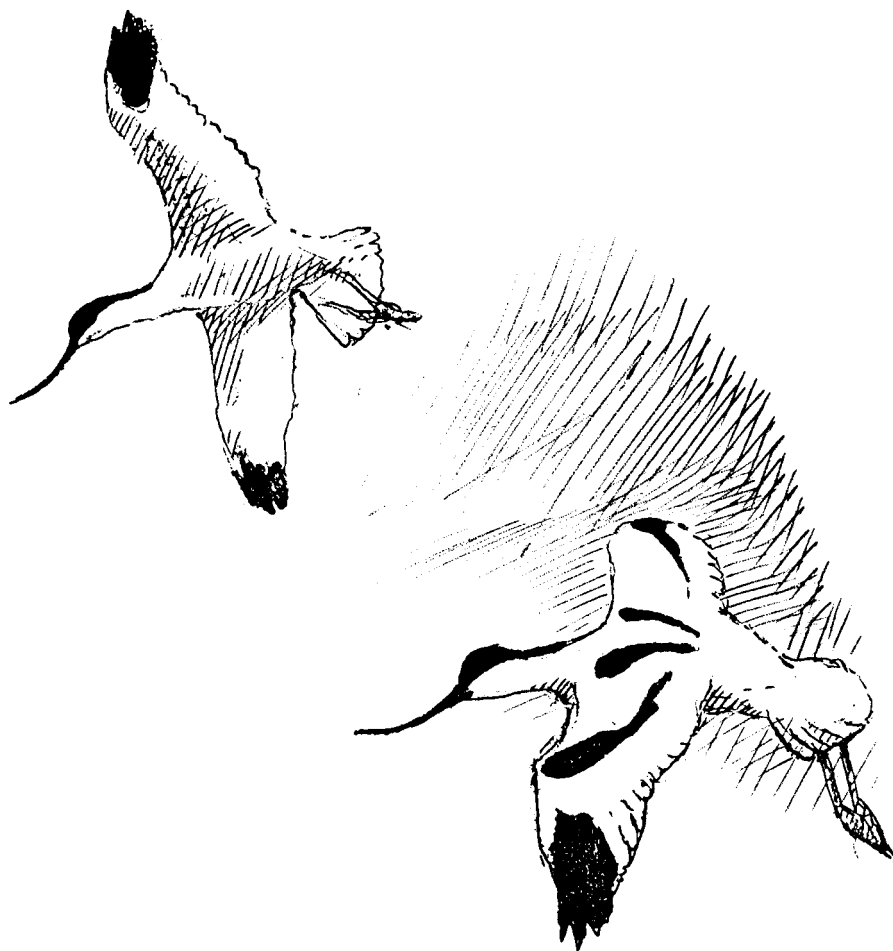
Horsens Fjord

Foreningen Horsens-Ren Fjord afholdt d. 3. maj i år en konference om udviklingen i Horsens Fjord i perioden fra 1992 til i dag. Alle konferencens indlæg er publiceret i Nyhedsbrev nr. 10 dateret maj 2001.

Følgende emner er behandlet: Havmiljøet – Plankton – Fuglelivet – Jægerne – Sejlerne. Jægerens synspunkt er skrevet af T. Bagh, der er hovedstyrelsesmedlem i Danmarks Jægerforbund. Han er tydeligvis utilfreds over forbudet mod motorbådsjagt i fjorden, hvad følgende citat viser:

"Skal motorbådsjagt tillades i Fjorden? Det vil i hvert fald bevirke, at jægeren hurtigt kan komme hen til en anskudt fugl, idet motorbåden virker som en jagthund. Anskudte fugle kan let gå tabt, når man skal ro efter dem."

Denne argumentation for indførelse af motorbådsjagt kan vel næppe betegnes som ovenud heldig?

DANSK PATTEDYRATLAS

- har brug for din hjælp

Tine Sussi Hansen og Thomas Secher Jensen

Som tidligere omtalt i Gejrfuglen skal udbredelsen af alle danske pattedyr kortlægges, og undersøgelsen er nu i gang. Kortlægningen sker i kvadrater på 10 x 10 km. Det er en stor opgave, som vi kun kan løse med hjælp fra mange mennesker og ikke mindst fra de folk, som færdes meget i naturen. Her vil ØBF's medlemmer kunne være os til stor hjælp.

Hvordan hjælper man?

Naturhistorisk Museum i Århus og Zoolo-gisk Museum i København er gået sammen om denne opgave. Forekomsten af alle pattedyr i de mere end 600 kvadrater skal registreres inden sensommeren 2003. Vi er interesserede i alle oplysninger: Pattedyr, der observeres direkte, trafikdræbte dyr, uglegylp mm. Fortæl os om de pattedyr du ser i de kommende år. Jo flere og mere præcise oplysninger, der kan gives, des bedre bliver resultatet af atlasundersøgelsen.

Uglegylp

Uglegylp indeholder en bunke værdifulde oplysninger om forekomst af småpattedyr. I vil kunne være til stor hjælp ved at indsende uglegylp til os. Ud fra kranierester kan vi bestemme, hvilke småpattedyr-arter, der findes i området. Det vil kunne bidrage med vigtige prikker på Danmarkskortet. Send gylpet til os med oplysninger om observa-

tionsdato og fundsted. Vi giver svar tilbage om indholdet.

Ledige kvadrater

Du har også muligheden for selv at registrere småpattedyr: Bliv kvadratundersøger! Som kvadratundersøger skal småpattedyrene registreres ved fældefangst. Dyrene fanges levende og slippes fri igen efter artsbestemmelse. Efter et kursus inde på et af museerne, får du muligheden for at opsætte fælder til registrering af småpattedyr i netop dit 10 x 10 km kvadrat. Der er stadig ledige kvadrater i det østjyske (se figuren, hvor allerede optaget kvadrater er skraveret). Ring på tlf. 70 20 78 75, hvis det har interesse!

Hasselmus i Østjylland?

En af de pattedyrarter vi ved meget lidt om er Hasselmus. Den er i Østjylland kun registreret et enkelt sted på Vejle-egnen. Dens forekomst bestemmes bedst ved at finde dens reder, der typisk anbringes i lav højde i krat og ungkulturer. Rederne er ovale eller kugleformede og består normalt af græs, blade og andet optrevlet plantemateriale. Reden har en diameter på ca. 10 cm og er nemmest at få øje på i efteråret, når løvet er faldet. Hasselmus er "gammelskovs-indikator", så hold godt øje med den i de

østjyske kystskove.

Dødfundne dyr

Dødfundne dyr er også værdifulde os. Foruden sikker artsbestemmelse vil dyrene indgå i museernes øvrige forskning og i samlingerne. Finder du et dødt dyr (evt. trafikdræbt) må du meget gerne indsende det til et af museerne. Du skal også være velkommen til at kigge forbi Naturhistorisk Museum og aflevere det personligt i museets åbningstid fra 10 til 16. MEN - det er ikke alle døde dyr vi er interesserede i: KUN flagermus, mus og mårdyrene (undtagen grævling).

Sådan indberetter du

Indberetningsskemaer, dødfundne dyr, ugle-egylp indleveres ved eller sendes til et af de to museer: Naturhistorisk Museum, Bygning 210, Universitetsparken, 8000 Århus C eller Zoologisk Museum, Pattedyrsektionen, Universitetsparken 15, 2100 København Ø. Mærk kuverten "Dansk Pattedyratlas".

Flere oplysninger

Vil du vide mere om Dansk Pattedyratlas eller bestille indberetningsskemaer og foldere, så kontakt en af de to projektmedarbejdere: Tine Sussi Hansen og Marianne Ujvári på tlf: 70 20 78 75 eller via e-mail: pattedyr@zmuc.ku.dk. Se også vores hjemmeside www.pattedyr.net.

Ansvarlige for projektet er Thomas Secher Jensen, Naturhistorisk Museum, Århus og Hans J. Baagøe, Zoologisk Museum, København. Bag projektet står, foruden forskere fra de to museer, forskere fra Danmarks Miljøundersøgelser, Kalø, Fiskeri- og Søfartsmuseet, Esbjerg, og Statens Skadedyrlaboratorium, Lyngby. Dansk Pattedyratlas er støttet af Aage V. Jensens Fonde.

Oplysninger om hvaler og sæler indberettes til "Fokus på Hvaler" på telefon 76 12 20 50, e-mail: fokus@hvaler.dk eller via hjemmesiden www.hvaler.dk.

På forhånd tak for hjælpen!

Karbol-Champignon

- en rigtig bysvamp

Christian Lange

De fleste svampesamlere kender til champignonerne og skatter dem højt. De vilde champignoner er en helt anden oplevelse end de smagløse melboller man kan købe i enhver forretning. Desuden er champignonerne en rimelig letgenkendelig svampegruppe som man med en lille smule øvelse og omhu hurtigt kan genkende og regne for sikre spisesvampe. Er man først sikker på at man rent faktisk står med en champignon er der ingen spismæssige risici - alle champignoner er lige gode spisesvampe, omend nogle selvfølgelig er bedre end andre. Eller er det nu også så simpelt?

Et eftersyn i en grundig svampebog vil afsløre, at der faktisk findes giftige champignoner! Mange svampesamlere er faktisk klar over dette, men de tager det ikke så alvorligt, da de giftige "jo er sjældne så dem støder man nok ikke på". Men der tager de fejl! Og den fejltagelse kan sætte sig varige spor, dog ikke i helbredet, for så farlige er de nu ikke, men i hvert fald i ens anseelse som svampekender blandt vennekredsen. Har man først prøvet en gang at servere en svamperet med vilde champignoner for vennerne under forsikringer om at det "bare er champignoner og de er helt sikre at kende igen" og det så viser sig at det var en omgang af de giftige champignoner, ja så skal man ikke regne med at få lov til at servere så meget som en dåsechampignon herefter!

Slægten Champignon har omkring 35-40 arter i Danmark. Det kan ikke siges så præcist, da denne slægt er en meget svær slægt at overskue. Selvom de fleste arter er store, pæne paddehatte, så er det en vanskelig slægt at arbejde systematisk med.

Champignoner er karakteriserede ved at være lamelsvampe med frie lameller og mørkebrunt til sortagtige, glatte sporer. De fleste arter har frugtlegemer der er hvide eller hvidlige og glatte men kan være mere eller mindre brunlige og skællede. De fleste skifter farve i kødet ved gennemskæring, enten rødtligt eller gulligt, hvilket er en vigtig karakter til den taxonomiske opdeling af slægten. En vigtig karakter hos slægten er, at stokken let kan løsnes fra hatten uden at beskadige lamellerne væsentligt ved forsigtigt at vrikke med stokken. Svampene er jordboende og de er nedbrydere og ofte hekseringsdannere. Størrelsesmæssigt varierer arterne fra arter med 1-2 cm brede hatte til kæmpestore frugtlegemer på op til 30 centimeter.

Studiet af slægten Champignon har iøvrigt lange og gamle traditioner netop i Danmark. To af de store "grand old men" i dansk mykologi har begge studeret champignoner. Jakob E. Lange, kendt for hovedværket *Flora Agaricina Danica*, studerede slægten og beskrev endda en ny art. Senere fulgte F. H. Møller, der var skolelærer på Lolland.

Han udgav i 1950-52 hovedværket i champignonforskning, endda den dag i dag; *Danish Psalliota Species*, hvori han nybeskrev adskillige arter efter et studie af slægten der havde varet hen imod 30 år! *Psalliota* er et ældre navn for slægten. Nu bruger man navnet *Agaricus*.

Mange svampesamlere regner som nævnt tidligere champignonerne for sikre spisesvampe, forstået på den måde at kan man først kende champignonerne sikkert som gruppe, så er der ingen problemer der. En del ved dog efterhånden at så let er det alligevel ikke. Godtnok findes der ingen farlige repræsentanter i slægten, men der findes en gruppe, en sektion i slægten, som er giftige. Godtnok er de ikke farlige for helbredet, men en ubehagelig oplevelse kan

det alligevel gå hen og blive. Denne gruppe i slægten kaldes for Karbol-Champignon-gruppen, sektion *Xanthodermatei*. Den rummer en lille håndfuld arter, hvoraf tre er kendt fra Danmark og alle tre er også fundet i Østjylland.

Karbol-champignonerne er alle tre arter med pænt store frugtlegemer med en stor og flad hat, tætte lameller og en cylindrisk stok med en stor, hængende ring. Lamellerne er på de unge frugtlegemer meget grålige og bliver sidenhen mørkt chokoladefarvede af de modne sporer. Alle arterne har en karakteristisk lugt som man siger er karbolagtig (heraf navnet for gruppen). De fleste nutidige mennesker kender sikkert ikke lugten af karbol og man beskriver den derfor også ofte som blæk- eller phenol-agtig,

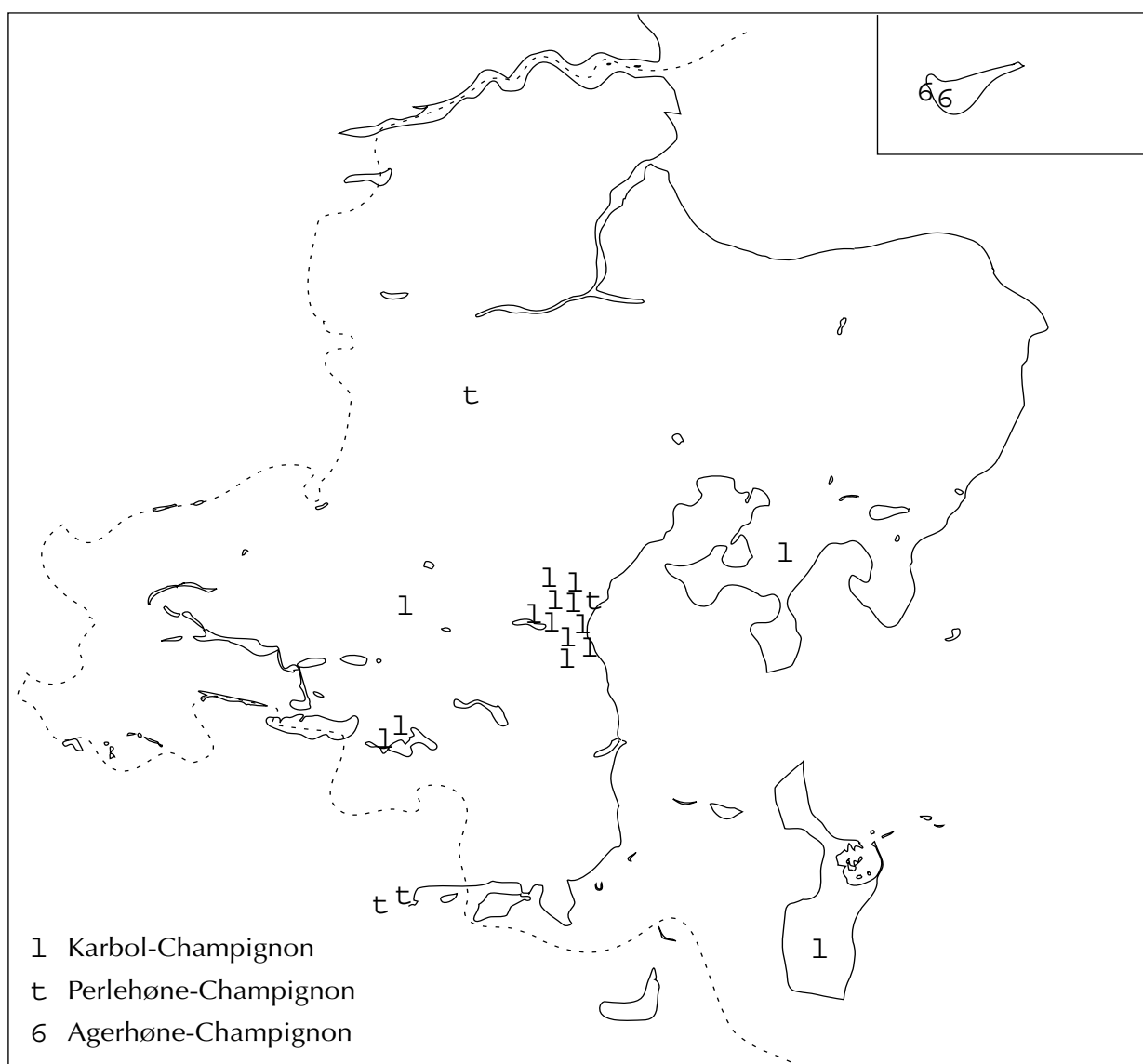

Fig. 1. Udbredelsen af de tre arter i Karbol-Champignon-gruppen i Østjylland.

kemikalsk. Desuden er det karakteristisk for arterne at de gulner hurtigt og kraftigt ved berøring, især hvis man gnider hatranden eller skraber ved stokbasis, tydeligst ved de unge frugtlegemer.

Arterne og deres forekomster i Østjylland.

Arternes forekomster er vist på fig. 1. Alle fund på nær fundene af Perlehøne-Champignon fra Elbæk og Stensballe Skov ved Horsens er i Århus Amt, derfor dækker kortet kun dette amt.

Karbol-Champignon, *Agaricus xanthodermus*

Karbol-Champignon er den mest almindelige af arterne i denne gruppe af champignoner, men decideret almindelig kan man dog ikke kalde den, og slet ikke i naturlige lokaliteter. Den er kalkhvid og lidt firkantet som ung, sidenhen folder den sig ud og få en stor, flad hat, der er kalkhvid til grålig. Det grålige er et udtørningsfænomen og ses bl.a. tydeligt

på frugtlegemerne på billedet. Faktisk kan hattene helt sprække op i firkantede felter hvis frugtlegemerne bliver "føntørrede" af vinden. Det er en udpræget bysvamp med næsten alle sine kendte forekomster i haver, parker og andre bynære lokalitetstyper. Jeg har aldrig set den under helt naturlige forhold i Danmark, men altid i parker eller haver. Det nærmeste "rigtig" natur jeg kender er et par forekomster i skovbryn, men det er lige op ad bebyggelser. Typisk står den i kanten af blomsterbede og under buskads, men den kan også stå og flagre midt ude på en plæne, næsten altid i flokke og endda også i hekseringe. I Østjylland kender jeg til arten fra 15 lokaliteter, hvoraf de 10 er i Århus: Nordre og Vestre Kirkegård, Botanisk Have, Vennelystparken, Riis Skov, Marselisborg Have, Viby, Brabrand, Risskov v. Grenåvej og Højbjerg. Desuden er den fundet i Tranebjerg på Samsø (K. Lamberg pers. medd.), på Østergårdsvej i Galten, to steder i

Fig. 2. Karbol-Champignon (*Agaricus xanthodermus*), her i den grålige, lidt vindblæste udgave. Bemærk den store ring og de lidt "firkantede" hatte på de unge frugtlegemer. Foto: Chr. Lange.

Skanderborg by, samt på en træklædt skrænt lige op ad Molslaboratoriet. Denne Mols-lokalitet er nok den mest natur-lignende lokalitet jeg kender arten fra. På flere af lokaliteterne kan arten være uhyre talrig med hundredevis af frugtleger, særsomt i Riis Skov og Nordre Kirkegård. Den må findes i flere andre østjyske byer, men da svampesamlere typisk ikke går og samler spisesvampe i parker og på kirkegårde er den sandsynligvis temmelig underregistreret og jeg vil forvente at den kan findes i de fleste større byer i Østjylland. En forespørgsel blandt svampesamlere har dog ikke givet flere lokaliteter end de her angivne. Tilsyneladende mangler den i Vejle og Randers, der ellers har parker og kirkegårdsarealer lige i Karbol-Champignonens smag. Mon ikke en systematisk gennemgang af østjyske parker og kirkegårde ville give mange flere lokaliteter? Oplysninger modtages gerne!

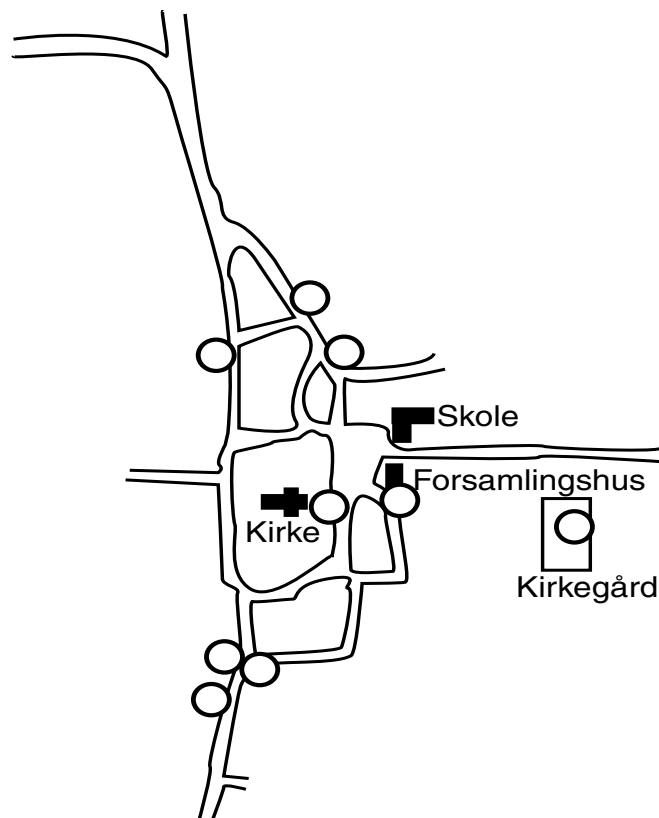

Fig. 4. Forekomsten af Agerhøne-Champignon i Anholt by i efteråret 1991. Desuden blev den fundet ved campingpladsen.

Fig. 3. Agerhøne-Champignon (*Agaricus phaeolepidotus*). Den er mere slank og elegant end Karbol-Champignonen og hatten er dækket af rødbrune, tiltrykte skæl. Foto: Chr. Lange.

Agerhøne-Champignon, *Agaricus phaeolepidotus*

Dette er den sjældneste af de danske arter i karbol-gruppen. Den er kun registreret få gange i Danmark og er også meget sjælden i hele Europa. Den er beskrevet ud fra dansk materiale, af Møller i 1951, på materiale samlet på Lolland. I Østjylland er den kun kendt fra Anholt, hvor den findes flere steder i Anholt By, se fig. 4, der er et lille kort over fund af arten i Anholt by fra en svampelejr på Anholt i 1991, hvor artens forekomster blev nøje registrerede. Den har samme statur som Karbol-Champignon, men har en fint rødbrunt skællet hat. Den lugter ikke så kraftigt karbolagtigt og bliver ikke nær så hurtigt gul som de andre arter, men virkningen er den samme. Vi mødte på Anholt en kvinde der fortalte, at familien var blevet syg af at spise denne champignon, selvom præsten på Anholt ifølge samme kvinde spiste arten uden det mindste ubehag!

Men han burde jo også have de bedste forbindelser til højere sted. At den er så hyppig lige netop på Anholt, hvor den står adskillige steder spredt i byen, må skyldes en eller anden form for klimatisk faktor. Der er ikke umiddelbart andre faktorer der er forskellige fra andre byområder i Østjylland. Den viser en sydøstlig udbredelse i Danmark og ser ud til at foretrække varme og tørre lokalitetstyper (Storebæltsregionen og Lolland).

Perlehøne-Champignon, *Agaricus moelleri*

Perlehøne-Champignon er kendt fra fire voksesteder i Østjylland, Galten mark, Riis Skov, Århus, samt Elbæk og Stensballe Skov ved Horsens Fjord. Det er også en meget sjælden art i hele Europa. Den har ført en meget omskiftelig tilværelse hvad angår dens videnskabelige navn. I mange år regnede man den for at være den samme som en Nordamerikansk art og de europæiske

Fig. 5. Perlehøne-Champignon (*Agaricus moelleri*). Det er en mere stout og solid sag med tydelige musegrå til koksgrå, tiltrykte skæl. Foto: Chr. Lange.

fund havde derfor dette amerikanske navn. Nærmere studier har dog vist at den europæiske form er en selvstændig art og forskellig fra de amerikanske, hvorfor den skal have sit eget navn, der er blevet *Agaricus moelleri*, opkaldt efter F. H. Møller. Den er også typificeret med dansk materiale, igen en indsamling fra Lolland, fra Sakskøbing. Jeg kender ikke til sygdomstilfælde med denne art, uden tvivl på grund af dens store sjældenhed, men jeg er ikke i tvivl om at dens virkning er som den skal være! Den er skællet på hatten ligesom Perlehøne-Champignon, men skællene er musegrå til koksgrå. Den lugter af karbol og den bliver kraftigt gul som den skal i gruppen. Det er svært at sige noget generelt om artens voksesteder i Danmark, da den er fundet på meget forskellige lokalitetstyper: Skovbryn, i et Snebær-krat, i noget småkrat på et overdrev, i en have og lign. Tilsyneladende er det simpelthen en uhyre sjælden svamp og vi forstår endnu ikke dens økologiske krav.

Giftvirkningen

Karbol-champignonernes giftighed tilhører ikke de farlige svampeforgiftninger, men derimod relativt milde såkaldt gastro-intestinale syndromer. Det vil sige at det er mave-tarm irriterende stoffer svampene indeholder og ikke de decideret farlige lever- og nervegifte. Virkningen ved indtagelse er typisk ubehag fulgt af opbrækning, hvorefter virkningen relativt hurtigt igen fortager sig. Ved en indtagelse som aftensmad vil det typisk sige at symptomerne er væk igen

næste morgen efter en noget ubehagelig nat. Selve det giftige stof fra svampene er identificeret som en phenol, kaldet 4,4'-Dihydroxyazobenzol. Sjovt nok er lugten af svampene jo netop phenolisk så det er muligvis det samme stof der giver svampene deres karakteristiske lugt. Iøvrigt er phenolforbindelsen også forbundet med svampenes kraftige gulnen ved berøring. Lugten bliver også meget kraftig ved tilberedningen og det er karakteristisk at lugten af de stegende svampe bliver fremhævet af de mennesker der har prøvet at tilberede/spise dem. Men i mange tilfælde var det altså ikke advarsel nok.

At svampene virker kan en del mennesker tale med om. Forgiftninger med især Karbol-Champignon er en relativ hyppig svampeforgiftning, selv blandt ret erfarne svampesamlere. Problemet er lidt det samme som hos den giftige rørhat Satans Rørhat (*Boletus satanas*); folk ved godt at der findes en giftig art blandt de andre spiselige arter i slægten, men "den er da sjælden", så den regner de ikke med at finde. Og lige netop i Østjylland er denne art (og Satans Rørhat også!) en ret hyppig art som man skal have i tankerne når man samler spisesvampe.

Jeg kender til flere beretninger om forgiftninger med disse champignoner fra Østjylland. I alle tilfældene drejede det sig om absolut ufarlige forgiftninger selvom de selvfølgelig har været ubehagelige for de involverede parter. Mest har det dog nok gået ud over personernes stolthed, da de jo uden tvivl har regnet sig selv for erfarne

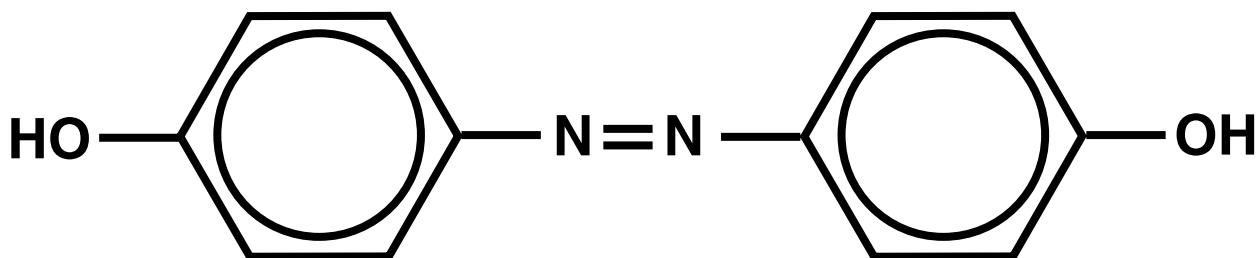

Fig. 6. Kemisk formel for det giftige stof isoleret fra karbol-Champignon, 4,4'-Dihydroxyazobenzol. Et egentligt ret simpelt opbygget stof med to phenol-ringe forbundet med en kvælstofbro.

svampesamlere og bestemt har kunnet kende svampe, men blot har lavet den fejl at glemme Karbol-Champignonen.

Et af eksemplerne stammer fra Naturhistorisk Museum, der for nogle år siden blev ringet op af en meget vred dame, der var meget oprevet over, at man i Botanisk Have i Århus kunne indsamle giftige svampe! - Helt uden advarsler! Her havde hun indsamlet en portion lækre champignoner og så var hun blevet hundesygt af at spise dem. Og hun var meget oprevet over at kommunen ikke fjernede disse svampe! Det er da også for dårligt at man er nødt til at tænke sig om selv.... Netop i Botanisk Have står der ofte i sæsonen kæmpeflokke af smukke, hvide Karbol-Champignoner på plænerne flere steder. Rigtigt lokkende for den uforsigtige svampesamler. Ligeledes må der ske forgiftninger med svampe samlet i Riis Skov, idet de kan stå i enorme mængder ned langs med Dr. Margrethes Vej, men måske er folk forsigtige med at samle spisesvampe langs med vejene på grund af forureningsfaren? Den samme lignende effekt er uden tvivl grunden til at vi heller ikke har hørt om forgiftninger fra en anden af artens bastioner i Østjylland, nemlig Nordre Kirkegård i Århus. Det er vist ikke mange mennesker der vil samle spisesvampe på en kirkegård... Hvor almindelig er disse arter egentlig i Østjylland? Der er nok ingen tvivl om at både Perlehøne-Champignon og Agerhøne-Champignon er meget sjældne arter i Danmark, men derfor kan de bestemt sikkert findes på flere lokaliteter end de nuværende kendte. Agerhøne-Champignon bør eftersøges på Djurslands kystnære lokaliteter og Samsø, evt. andre øer som Endelave og Thunø. Perlehøne-Champignon er noget mere uforudsigelig og kan tilsyneladende dukker op hvor det skal være. Karbol-Champignonen findes sandsynligvis masser af steder i Østjylland, i byer og bynære lokaliteter. Gejrfuglens læsere opfordres hermed til at kigge efter arten rundt omkring hvor de nu kommer. Vær opmærksom på

store, smukke champignoner, der ligner kæmpeudgaver af de hvide brugsen-modeller. Når man har dem i hænderne skal man prøve at give dem et skrab med en negl på stokbasis eller hatrand. Her skal de blive citrongule med det samme! Desuden vil man nok bemærke den kemikalske lugt, der er phenol- eller blækagtig og meget karakteristisk.

Litteratur

Bresinsky, A. & H. Besl (1985). Giftpilze - Ein Handbuch für Ärzte und Biologen. Stuttgart.

Capelli, A. (1994). Agaricus L.:Fr. ss. Karsten (Psalliota Fr.) Fungi Europaei I. - Saronno.

Møller, F. H. 1950. Danish Psalliota Species, Preliminary Studies for a Monograph on the Danish Psalliotae. Part 1. - . Friesia 4: 1-60.

Møller, F. H. 1952. Danish Psalliota Species, Preliminary Studies for a Monograph on the Danish Psalliotae. Part II. - . Friesia 4: 135-217.

Petersen, J. H. & C. Lange (1993): De danske Karbolchampignoner. Svampe 28: 11-22.

OPFORDRING

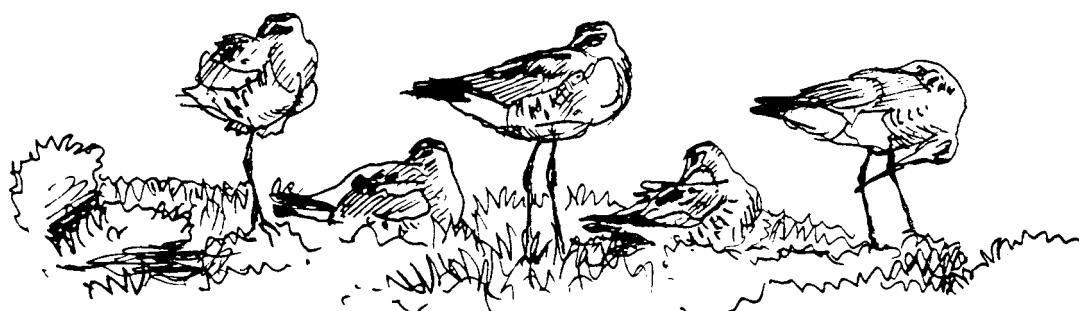

Vi mangler stof til Gejrfuglen!

Vi vil, i bestyrelsen, gerne opfordre medlemmerne til at bidrage med stof til Gejrfuglen. Har du lyst til at bidrage med lokalitetsbeskrivelser, resultater fra projekt eller speciale, artslister, beskrivelse af en dyre- eller planteart, m.m.? Der behøver ikke at være tale om lange videnskabelige artikler, mindre indlæg er også velkomne. Har du en ide eller en artikel til bladet, hører bestyrelsen meget gerne fra dig! Ligeledes er vi interesserede i forslag til foreningens øvrige arrangementer, dvs. ekskursionsmål og foredrag.

P.b.v.

Birthe Overgaard

Store Kibbesviper på eng

Tippene 3. juli 1978 -

56

Fotokonkurrencen 2001

I fotokonkurrencen 2000 løb Christian Jensen med førstepræmien i kategorien billede fra udlandet med billederne af Steppeørnen og Natravnen. (Billederne fik samme antal point, men da det var Christians begge to blev der ikke stemt om). Klaus Mortensen vandt (som han plejer efterhånden) kategorien billeder fra Danmark med billedet af Spurvehøgen, mens Jørgen Terp Laursen efter heftig konkurrence med sig selv vandt kategorien billede fra ØBF tur.

Hvad gemmer i af billeder fra 2001? Mød frem til julemødet og giv de tre herrer kamp til stregen! Husk: Max. 3 billeder pr. person pr. konkurrencekategori.

Kategorier:

Billede fra udlandet 2001

Billede fra Danmark 2001

Billede taget på ØBF-tur 2001

Præmierne er som sædvanligt storslåede! Og man er skam også velkommen selvom man ikke bidrager med billeder. Foreningen byder på gløgg og julebag.

Delvinder udlandskonkurrencen. Foto: Christian A. Jensen.

Delvinder udlandskonkurrencen. Foto: Christian A. Jensen.

Vinder ØBF-ture-konkurrencen. Foto: Jørgen Terp Laursen.

Vinder Danmarkskonkurrencen. Foto: Klaus Mortensen.

PROGRAM 2001:3

Torsdag d. 25. oktober 2001

Galapagosøerne

Møde på Sølyst kl. 19.30

En uge blandt leguaner, søløver, fregatfugle, albatrosser, blåfodede suler m.m. Skildpaddeøerne 1000 km vest for Ecuador i Sydamerika er et af de mest unikke steder på Jorden. Foruden de berømte kæmpeskildpadder huser disse øer 23 endemiske fuglearter ud af de 60 stationære arter på øerne. Desuden findes land- og havleguaner samt mange andre spændende dyr. I Påsken 2001 besøgte Hans Pinstrup dette "paradis". En serie lysbilleder vil vise uddrag af det fantastiske fugle- og dyreliv på øerne. Endvidere vises enkelte billeder fra højlandet omkring Qiuto i Ecuador.

Arrangør: ØBF

Lørdag d. 3. november 2001

Atlas Flora Danica-møde

Møde på Sølyst kl. 10 - ca.16

Er man interesseret i botanik eller vil se hvordan botanikere arbejder, er man velkommen til at møde op denne dag, hvor deltagere i Dansk Botanisk Forening's projekt ATLAS FLORA DANICA holder møde.

Mødet denne dag vil især dreje sig om at få sat navn på et stort antal pressede planter, som de enkelte deltagere har haft problemer med, men der vil også blive tid til at snakke mere generelt om projektet. Har du gjort interessante fund, som du vil berige os andre med, må du meget gerne medbringe dem.

Ledere: Bent Vestergaard Petersen og Stig Bachman Nielsen

Arrangør: ØBF

Torsdag d. 8. november 2001

Med DOF i Indien

Møde på Sølyst kl. 19.30

John Hansen og Jørgen Mørup Jørgensen deltog i februar-marts 2001 på en fugletur til Indien og Nepal. Turen gik fra Delhi gennem sumpområder med masser af vintergæster og indfødte fugle, over græsstepper, til skove og bjergområder med tigre, vilde elefanter og næsehorn samt en mængde andre fugle i det nordlige Indien og Nepal. De to DOF'ere vil fortælle om deres rejse samt vise billeder derfra.

Arrangør: ØBF

Tirsdag d. 13. november 2001

Natur og fugle i Syd-Afrika

Møde på Naturhistorisk Museum (hovedindgangen) kl. 19.30

Denne aften går turen til Afrikas sydspids. Christian Jensen har i 1999 og Per Henriksen, Flemming Lundberg og Klaus Mortensen i 2000 besøgt Afrikas sydspids med kamera og kikkert. Rundturen går fra Cape Town (hvor vi kommer på sejltur ud forbi Kap Det Gode Håb og møder hvaler, albatrosser og andre stormfugle), videre rundt i Cape-provinsen til diverse nationalparker. Herfra tager vi en flyvetur op mod den store Krüger Nationalpark, hvor vi oplever den fantastiske natur og det rige dyreliv. Herfra forsætter vi til forskellige parker i Natal-provinsen, inden vi slutter af med at besøge Drakensberg og Wakkerstrom.

Foredragsholdere: Klaus Mortensen og Christian A. Jensen.

BEMÆRK MØDESTED !

Arrangør: DOF i samarbejde med ØBF.

Torsdag d. 22. november 2001

Padder og krybdyr - i Danmark, Europa og verden

Møde på Sølyst kl. 19.30

Der findes i størrelsesordenen 8.000 arter krybdyr og 5.000 arter padder i verden, heraf blot hhv. 10 og 14 i Danmark. Eksempler på de mere bemærkelsesværdige og pudsige sider af deres biologi (fødesøgning, formering, bevægelse, sanser, forsvar, yngelpleje m.v.) vil blive belyst, suppleret med dias fra rejser gennem 20 år i 6 kontinenter. Bl.a. kan nævnes leguaner med et "veludviklet" 3. øje; skinker der rækker tunge som forsvar; unikke krydsningsforhold blandt grønne frøer; ; "Jesusøgler" der kan løbe på vandet; "drageøgler" der kan svæve; leguaner der føder ved jomfrufødsel og meget mere.

Foredragsholder: Lars Skipper

Arrangør: ØBF

Lørdag d. 24. november 2001

Bustur til Klosterheden, Harboøre Tange og Vest Stadil Fjord

Vi starter med at køre til Klosterheden, hvor vi gør holdt ved Møllesøen og ser efter Bæver. Netop her blev de første bæverfamilier udsat i 1999, og de er her stadig. Dyrene er mest nataktive, så vi skal være meget heldige for at se dem. Men deres aftryk på landskabet; dæmninger, bæversøer, fældede træer m.m. kan vi se. Herefter fortsætter vi til Harboøre Tange, hvor vi forhåbenlig ser masser af gæs og ænder. Vi fortsætter ned langs kysten, forbi Nisum Fjord, hvor der også er muligheder for gæs o.m.a. Er det vejr til havtræk gør vi måske stop ved et godt obssted. Vi slutter af ved Vest Stadil Fjord og hjemturen sker via Ringkøbing og Silkeborg. Vi er tilbage i Århus ca. kl. 18. Husk madpakke, kikkert og tøj efter vejret. Turen gennemføres i bus eller privatbiler, afhænger af deltagerantal. Turens pris bliver ca. 150-200 kr. (afh. af transportform - oplyses ved tilmelding). Betaling sker under turen.

Mødested: P-pladsen v. Musikhuset, Århus kl. 06.30.

Tilmelding: Peter Lange, senest d. 10. november. Tilmelding skal ske skriftligt (Tujavej 16, 8464 Galten) eller pr. e-mail: peterlan@post6.tele.dk

Arrangør: DOF i samarbejde med ØBF.

Lørdag den 1. december 2001

Vinterbotanik i Lillering Skov

Selv om planterne går i hi om vinteren, behøver botanikerne ikke gøre det!! Også om vinteren er der masser at se på, træer og buske i vintertilstand og urterne med deres overvintrings-skud er lige så arts-karakteristiske, som de er om sommeren. Dertil kommer mosserne, som ikke ændrer sig meget, men som næsten er lettere at få øje på om vinteren, når de andre planter ikke fylder så meget. På en tur gennem Lillering Skov til Tåstrup Mose vil vi se på det hele.

Turleder: Simon Lægaard

Mødested: Buslinje 57's endestation i Lillering kl. 10.15. Linie 57 afgår fra Århus Rutebilstation kl. 9.40 og ankommer til Lillering kl. 10.12. Såfremt vejret tillader det bliver turens varighed 4-5 timer. Husk madpakke/varmt tøj.

Tilmelding: Birthe Overgaard, tlf. 89 - 44 97 92

E-mail: birthe_overgaard@post.tele.dk

Arrangør: ØBF

Torsdag d. 6. december 2001

Julemøde - Dias og gløgg

Møde på Sølyst kl. 19.30

Så er det atter tid til at støve sine bedste dias af fra det forgangne år og tage dem med under armen til det årligt tilbagevendende julemøde, som traditionen tro byder på gløgg, pebernødder og brunkager samt fotokonkurrence og blandede oplevelser fra året der gik.

Som sædvanligt må medtages 3 dias fra hver af kategorierne danske og udenlandske billeder - samt kategorien ØBF-ture, som vi lancerede sidste år, hvor vinderbilledet var en række biler i en skov !!

Som altid er der fine præmier til vinderne.

Du må desuden meget gerne medbringe (max. 50) dias med årets naturoplevelser.

Arrangør: ØBF

Torsdag d. 17. januar 2002

Kirgisistan – Sinkiang – Pakistan

Møde på Sølyst kl. 19.30

En gruppe naturinteresserede danskere tilbragte en stor del af juli 2001 i Centralasien. Turen gik til fods og på hesteryg over bjergene i Kirgisistan, som netop på dette tidspunkt stod i fuldt flor. Herefter i rutebil ad Silkevejen gennem den kinesiske provins Sinkiang bl.a. med besøg i et af verdens største markeder i Kashgar. Videre i jeeps mod syd ad den berømte Karakorum Highway gennem bjergrige og øde områder i det nordlige Pakistan til endemålet Islamabad. Undervejs besøgte verdens 8. højeste bjerg Nanga Parbat.

Søren Højager vil gennem lysbilleder vise nogle af de natur- og kulturværdier, som dette i Danmark ret upåagtede område er så rigt på.

Arrangør: ØBF

Turprogrammerne for ØBF og flere andre foreninger samt Århus Amts naturture kan ses på følgende internetadresser:

Østjysk Biologisk Forening: <http://www.gejrfuglen.dk>

Dansk Ornithologisk Forening (Århus): <http://home6.inet.tele.dk/peterlan/dof>

Dansk Botanisk Forening: <http://www.nathimus.ku.dk/urt>

Danmarks Naturfredningsforening (Århus): <http://www.dn.dk/aarhus>

Århus Amts naturture: <http://www.aaa.dk/nm/naturture.html>

NB !

Som noget nyt kan vi tilbyde tilmelding til en mailgruppe, hvor vi via e-mail giver besked om nært forestående arrangementer. Du tilmelder dig ved blot at sende en mail med teksten "Tilmelding til Østjysk Biologisk Forenings mailgruppe" til Birthe Overgaard: birthe_overgaard@post.tele.dk

ØBF's bestyrelse:

Formand:

Søren Højager, Mejløvænget 4, 8381 Mundelstrup. Tlf. 86 24 25 21

E-mail: soeren.hoejager@skolekom.dk

Næstformand:

Bent V. Petersen, Skovparken 45, st. tv., 6000 Kolding. Tlf. 75 54 26 63

E-mail: biobent@post1.tele.dk

Kasserer:

Christian Lange, Aksel Møllers Have 30, 6. th, 2000 Frederiksberg.

Tlf: 38 34 76 02

E-mail: christian.lange@biology.au.dk

Sekretær:

Tove Yde, Horsensvej 127, Tebstrup, 8660 Skanderborg. Tlf. 86 53 88 86

E-mail: pwyde@post11.tele.dk

Redaktion Gejrfuglen:

Christian Lange (ansv. redaktør)

Program-redaktør:

Lars Skipper, Ølstedvej 4, Lisbjerg, 8200 Århus N. Tlf: 86 23 09 67

E-mail: lars.skipper@mail1.stofanet.dk

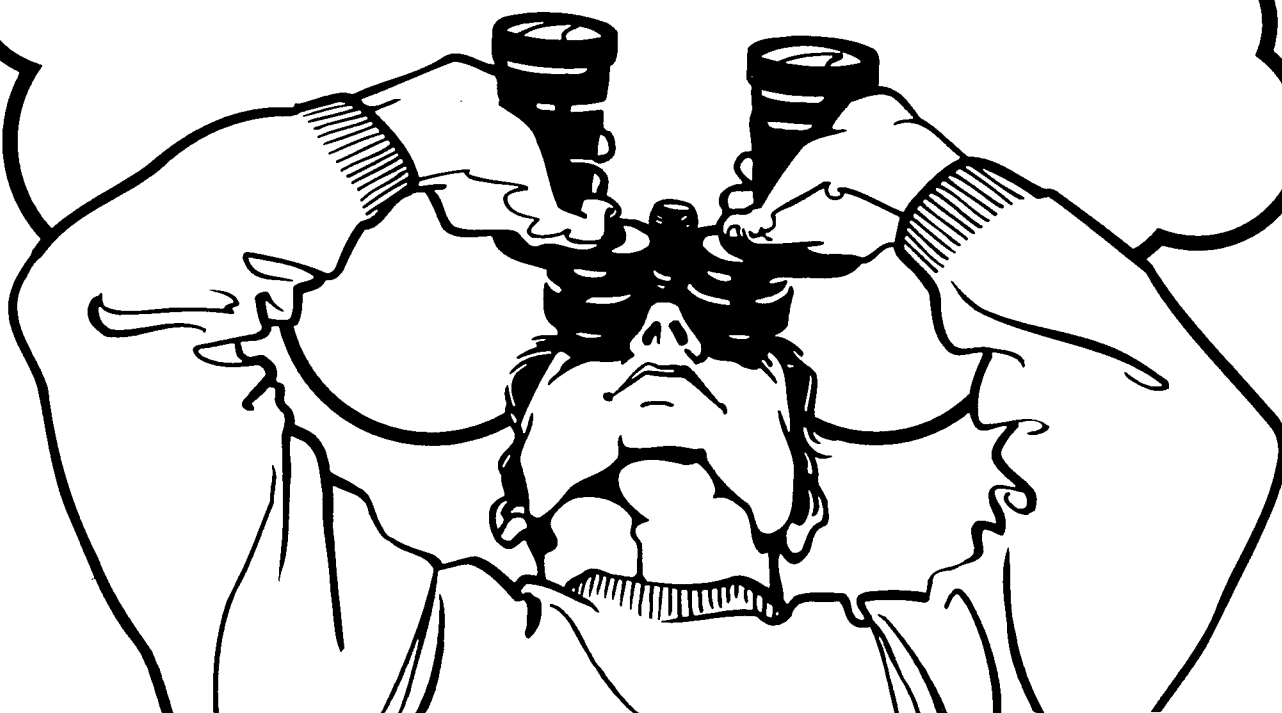
Møde- og ekskursionsudvalg:

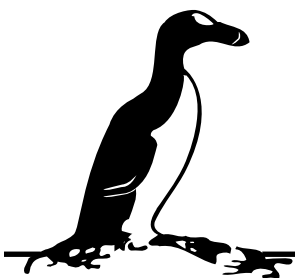
Jørgen T. Laursen, Engdalsvej 81B, 8220 Brabrand. Tlf. 86 26 12 96

E-mail: jtl@mobilixnet.dk

Birthe Overgaard, , Spobjergvej 61, 8220 Brabrand. Tlf. 89 44 97 92

E-mail: birthe_overgaard@post.tele.dk

ØSTJYSK BIOLOGISK FORENING

Postboks 169 - 8100 Århus C